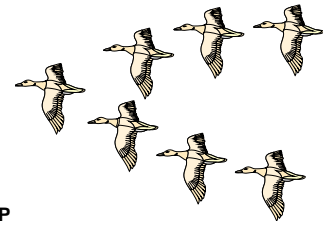

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 48, APRIL 2023

Inhoud

Vooraf.....	3
Resultaten roofvogelinventarisatie broedseizoen 2022	4
Het broedseizoen 2022 van BPM-Plot Groote Gat en omstreken (plotnummer 0148).....	7
Huismussen foetsie?	11
Resultaten roofvogeltelling in de Hoeksche Waard in januari 2023.....	13
Op zoek naar arctische vogelsoorten in de Varangerfjord – het ultieme “noordelijk gevoel”	15
Dwergganzen in het Oudeland van Strijen gedurende het winterseizoen 2022/2023.....	23
Waarnemingen van schaarse en zeldzame soorten in de Hoeksche Waard in 2022.....	26
Verslag huiszwaluwenproject Hoeksche Waard 2022	34
Verslag oeverzwaluwenproject Hoeksche Waard 2022.....	38
Enerverende koffiebreaaks II	39
River of raptors.....	41
Siberische Waterpieper bezoekt Hoeksche Waard.....	44

Bijlagen

- ❖ Bijlage 1: Aantal broedparen/territoria in het BMP-plot Groote Gat e.o. (plotnr. 0148) in het tijdvak 1982-2022.
- ❖ Bijlage 2: Uitkomsten roofvogeltelling Hoeksche Waard in januari 2023.
- ❖ Bijlage 3: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard in de winters 1983-2023.
- ❖ Bijlage 4: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987-2022.
- ❖ Bijlage 5: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in oeverzwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1986-2022.
- ❖ Bijlage 6: Notulen van de bijeenkomst van de vogelwerkgroep d.d. 3 november 2022.
- ❖ Bijlage 7: Akkervogels op de Zuid-Hollandse eilanden 2017-2022 – Resultaten Meetnet Agrarische Soorten (MAS). GKA-rapport 2023-01. Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, Zuidlaren.

NB: de bijlagen zijn op verzoek verkrijgbaar bij de redactie (bertjanluijendijk@gmail.com).

Coverfoto: Voorjaarskleuren: man Gele Kwikstaart te midden van rozerode tulpen op een akker in de Hoeksche Waard. Zuid-Beijerland, april 2022, Rob van Mourick.

Vooraf

BERT-JAN LUIJENDIJK

Héél soms lees je op vogelgebied een boek of een artikel dat echt iets bij je losmaakt. Zelf had ik dat denk ik het meest bij het lezen van het onder *Iarofielen* befaamde Baltische Mantelmeeuwen-artikel in het inmiddels ter ziele gegane Britse magazine *Birding World*. Geschreven door niemand minder dan de grote Lars Jonsson. Inderdaad: de Lars Jonsson die in artistieke zin zonder meer de mooiste vogelgids ooit ter wereld bracht.

Lars heb ik enkele malen op een meeuwenconferentie mogen ontmoeten en ook al is dat alweer heel wat jaren geleden, ik zou 'm nog zonder moeite kunnen uittekenen: een opvallend lange Zweed, met toentertijd halflang haar en een wat grove bouw, die hem alles bij elkaar de markante uitstraling gaven die je ook wel aantreft bij vissers of eilanders. Volk gemaakt om de elementen te doorstaan. Maar het meest bijgebleven is toch zijn indrukwekkende kennis op het gebied van vogeldeterminatie. Het maakt niet uit over welke lastig te determineren soortgroep je met hem begint; Lars kent z'n gevleugelde pappenheimers door en door.

In het eerdergenoemde artikel schreef Lars Jonsson (in 1998) over de herkenning van *Larus fuscus fuscus* – de Baltische Mantelmeeuw – van zijn westelijke verwanten *Larus fuscus graellsii* en *intermedius*. Ik vind het nog steeds een fantastisch artikel dat uiteraard is voorzien van fraaie schetsen van de auteurs eigen hand. Wat mij echter nog meer integreerde dan de kwaliteit van z'n kunstwerkjes, was dat die man onvoorstelbaar goed kon kijken. Met z'n ogen. Kijken in de zin van observeren: bewust waarnemen wat je ziet. Dat wilde ik ook!

Sindsdien heb ik heel veel notitieboekjes versleten. Tezamen met onder andere de gebroeders Muusse beschreven wij ietwat getikte *Iarofielen*, dag na dag, meeuw na meeuw, veer na veer. Van welke generatie is de

veer? Zijn het verse veren of zijn ze in bepaalde mate gesleten? Welk patroon en welke kleur toont de veer? En wat is het ruistadium van de veer? Op een lange middag beschreven we niet meer dan 10-20 verschillende meeuwen in een bijna lachwekkende mate van detail.

Goed kijken is een intensieve bezigheid. Het is een vak apart, dat oefening vereist. Maar als je het eenmaal onder de knie hebt, zo merk ik, dan werkt het bijna verslavend.

Het determineren van gelijkende vogelsoorten blijkt dan minder ingewikkeld te zijn, dan het op voorhand lijkt. Om als voorbeeld bij de meeuwen te blijven: veel vogelaars willen hun handen niet branden aan de determinatie van onvolwassen exemplaren, hoewel na enige oefening zal blijken dat die materie in verreweg de meeste gevallen helemaal niet zo moeilijk is. Beduidend minder lastig dan bijvoorbeeld het determineren van bijen of het op naam brengen van de dagvlinders behorend tot het geslacht *Pyrgus* (spikkeldikkopjes).

Bij massale twitches ben ik er vaak getuige van geweest dat vogelaars na welgeteld 2 minuten hun kijker voor de ogen te hebben gehad, deze alweer aan de wilgen hingen en hun buurman opzochten om bij te kletsen (hun goed recht overigens!).

Zo kan ik me een twitch voor de geest halen waarbij een van de aanwezigen na luttele minuten het voor gezien hield, terwijl dat echt niet aan het onaantrekkelijke uiterlijk van de vogel kon liggen. Aan m'n naast hem staande maat bekende hij dat hij het kijken naar aantrekkelijke dames langer volhield en vroeg – met een serieuze ondertoon – of hij zich daarin herkende. Opzij kijkend zag ik m'n vriend wat verbouwereerd zoeken naar een passend antwoord op deze ongemakkelijke vraag. M'n blik weer gericht op de Rosse Waaiertaart, hoor ik hem nog net verstaanbaar mompelen dat hij gelukkig is getrouwd en dat hij aan z'n eigen vrouw genoeg heeft ...

Kijken: we doen we kennelijk allemaal!

••

1. Drie jonge Buizerds van bijna 6 weken oud; klaar om uit te vliegen. Klaaswaal, juli 2022, Martin Mollet.

Resultaten roofvogelinventarisatie broedseizoen 2022

MARTIN MOLLET

Ook 2022 was geen bijzonder goed jaar voor de roofvogels in de Hoeksche Waard.

Het jaar begon het al met een flinke domper: op 15 januari werd buizerdman 6.133.169 dood gevonden. Hij was al jaren de vaste territoriumhouder van de Oud-Bonaventurasedijk en werd dood gevonden in het bos bij de Boendersweg. Veel mensen kenden hem misschien zonder het te weten: het was de buizerd die vaak was te zien op de lantaarnpalen langs de N491, oftewel de Trambaan naar Strijen. Al jaren gepaard met dezelfde ongeringde lichte buizerdvrouw waren ze samen verantwoordelijk voor veel succesvolle (en grote) broedsels langs de Oud Bonaventurasedijk. Al jaren, want deze buizerd was door Ronald en mij in 2007 geringd als nestjong nabij de suikerfabriek in Puttershoek en was dus ruim 14 jaar oud. Via de Vogelklas is deze buizerd getest en hij bleek geveld te zijn

door vogelgriep ... Roofvogels kijken is niet altijd leuk.

En dat zette een beetje de trend voor de rest van het jaar: in de eerste 3 maanden kwamen er meldingen van 14 dode Slechtvalken in Zuid-Holland; normaal gesproken zouden dat er 0 tot 2 per maand zijn. Dit zullen ook zeker niet allemaal vogelgriep slachtoffers zijn, maar de stijging geeft wel te denken. En niet alleen roofvogels, maar ook vele andere soorten werden soms zwaar getroffen door de vogelgriep.

Eveneens in het broedseizoen zagen we een aantal vaste territoria die ineens niet meer bezet waren. Ook hier: niet noodzakelijk vogelgriep, maar toch...

Meest opvallend was wel het beeld bij de Slechtvalken in de Hoeksche Waard: alle drie de bekende vaste territoria bleven leeg. Alle Slechtvalken leken verdwenen. Pas later in het broedseizoen werd er 1 bezet nest gemeld aan de Stougjesdijk. Gelukkig vlogen daar 2 jongen uit.

Bruine kiekendieven zijn weer op de "gewone" manier geteld, dus niet meer door de gehele

HW Oost Jaar	Actieve Territoria		Succesvol		Mislukt		Aantal Jongen		Gem. Aantal Jongen	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Buizerd	56	61	31	35	10	13	57	63	2,0	1,9
Havik	10	13	4	7	3	2	9	12	2,3	1,7
Slechtvalk	0	3	0	2	-	1	0	4	-	2,0
Sperwer	6	8	3	3	0	3	11	9	3,7	3,0
Torenvalk	19	20	18	14	1	4	78	53	4,3	3,8
Bruine kiekendief	10	37	3	21	0	0	7	30	3,5	1,9
Boomvalk	5	3	4	2	0	0	8	3	2,0	-
Totaal:	106	145	63	84	14	23	170	174		

2. Broedsucces van roofvogels in het oostelijk deel van de Hoeksche Waard in 2021 en 2022.

HW West Jaar	Actieve Territoria		Succesvol		Mislukt		Aantal Jongen		Gem. Aantal Jongen	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Buizerd	17	19	7	9	1	6	15	15	2,1	1,7
Havik	4	4	2	2	2	1	7	5	3,5	2,5
Slechtvalk	1	1	1	0	0	1	2	0	2,0	-
Sperwer	3	1	0	0	1	1	0	0		
Torenvalk	4	6	4	4	0	0	19	16	4,8	4
Bruine kiekendief	6	15	4	6	0	0	4	9	2,0	1,8
Boomvalk	0	0								
Zeearend	1	1	1	1	0	0	1	2		
Totaal:	35	47	19	22	4	9	48	47		

3. Broedsucces van roofvogels in het westelijk deel van de Hoeksche Waard in 2021 en 2022.

vogelgroep zoals vorig jaar. Die cijfers vallen dus weer lager uit en zijn daarmee niet te vergelijken met elkaar.

De Torenvalken deden het niet slecht: ongeveer evenveel broedpogingen als vorig jaar, maar minder mislukkingen en met gemiddeld meer jongen per geslaagd nest.

Grappig was dat één van de torenvalkkoppels ervoor koos om een kerkuilenkast te gebruiken en dat terwijl er ook een torenvalkkast in de tuin staat: met dank aan de Werkgroep Uilen!

Ook van Havik en Sperwer werden minder nesten gevonden. Dit is waarschijnlijk deels een waarnemingseffect omdat bij de kleine aantallen nesten die wij van die twee soorten vinden, het missen van 2 nesten van grote invloed is op het beeld in de tabel.

Bij een nieuw territorium nabij de Heinenoord deed een Havik een poging in een klein nestje van slechte kwaliteit. De broedende Havik stak

aan alle kanten over de nestrand uit. Dat nestje stortte dan ook al snel naar beneden en minimaal 1 ei kwam daarbij op de grond terecht: mislukte broedpoging dus. Op zich wel opmerkelijk want Haviken zijn over het algemeen juist bouwers van fikse stevige nesten...

Ook uit andere gebieden in Nederland kwamen geluiden dat de Haviken een matig jaar hadden.

Bij de Zeearend van de Korendijksche Slikken vloog ook dit jaar weer 1 jong uit.

De boomvalkcijfers zijn inclusief 1 nest bij de Zevenhuizerplassen. De jongen daarvan zijn een week te vroeg op de grond terechtgekomen. Aangezien het nest te hoog en te gevaarlijk was om de jongen terug te zetten, is ervoor gekozen om een kunstnest op te hangen en de jongen daarin terug te plaatsen. Vervolgens is in de gaten gehouden of de ouders er nog bijkwamen. Dat gebeurde gelukkig en alles liep zo goed als

we konden wensen: anderhalve week later werd er op 1 kilometer afstand van het nest een gekleurde jonge Boomvalk gezien!

Zoals elk jaar was de bulk van de gevonden nesten weer van Buizerds. Er werden wat minder actieve territoria vastgesteld, maar ook wat minder mislukkingen en het aantal jongen per geslaagd nest was een fractie beter dan vorig jaar. Het jaar 2022 leverde daarmee ook weer aardig wat buizerdjongen op.

Nabij het Stedingebouw aan de Reedijk werd dit jaar een nieuw pand gebouwd, waarmee effectief een buizerdnest werd klemgezet tussen bestaande bebouwing en nieuwbouwwerkzaamheden. Wonderbaarlijk genoeg ging dit goed en vlogen er toch 2 jongen uit.

Aan de Boomdijk te Klaaswaal werd een jong met het "Pinching-off" syndroom op een nest aangetroffen; een veerafwijking aan de vleugel- en staartpennen waarbij (een deel van) de veren niet goed groeien. Helaas werd dit te laat geconstateerd, waardoor niet bekend is hoe het met het jong is afgelopen. Feitelijk is zo'n jong ten dode opgeschreven; het is een blijvend probleem en ze kunnen er nooit mee vliegen. De oorzaak van dit veerprobleem is onbekend.

Misschien herinnert u zich de hoge temperaturen van deze zomer nog wel, waarbij er zelfs één zaterdag was, waar de temperatuur bijna opliep tot 40°C! Meestal liggen boomnesten nog enigszins in de schaduw maar dat gold niet voor een buizerdnest dat boven op een elzenhaag van een boomgaard in Klaaswaal was gebouwd. Een controlevlucht met een drone leerde dat alle jongen het gelukkig hadden overleefd.

Al met al een min of meer gemiddeld jaar met een gespannen toekomstverwachting: hoe gaat de vogelgriep zich ontwikkelen en hoe gaan de populaties zich ontwikkelen onder de toenemende dreiging van vogelgriep? En dat geldt niet alleen voor roofvogels!

Van niet alle nesten is precies bekend of ze zijn geslaagd of mislukt. Daardoor is het mogelijk dat

er volgens bijgevoegde tabellen bijvoorbeeld 10 broedpogingen zijn met 5 geslaagde en 2 mislukte pogingen. Van de overige 3 broedpogingen is dus niet (met zekerheid) bekend hoe het is afgelopen.

Jaarlijks gaan de onderzoeksresultaten in de vorm van zogenaamde nestkaarten naar de WRN en SOVON. Dit jaar kwamen er meer dan 1.100 waarnemingen binnen (inclusief de slechtvalkwaarnemingen) en daarvoor wil ik de volgende personen weer hartelijk bedanken:

Agnes Boer, André De Baerdemaeker, Arend de Looff, Bart Vastenhouw, Bob Baijens, Cees Mesker, Chris van Rijswijk, Daniel de Jong, de heer Den Hoed, Dick van Houwelingen, Dirk Goudswaard, Eline (Vogelklas), Els Marijs, Han Benard, Henk Verbaas, Hugo Groeneveld, Jaap Schelling, Jacqueline Kok, Janus Verkerk, Joke Boerlage, Joop van den Berg, Joost van Wingerden, Karin van den Berg, Leen Overwater, Mariska van der Vlugt, Merijn Loeve, Monique de Vrijer (Vogelklas), Nel, NestkastLive, Paul Groeneweg, Rick van Pelt, Rob Burgmans, Roel van Rijswijk, Ronald in 't Veld, Ruud Polderman, Sander Elzerman, Wilson Westdijk, de mensen van de "Vogelklas Karel Schot" en de terreineigenaren.

••

4. Bloemrijk grasland behorend tot het Grootte Gat. Zuid-Beijerland, mei 2022, Lodewijk Ouwens.

Het broedseizoen 2022 van BPM-Plot Grootte Gat en omstreken (plotnummer 0148)

LODEWIJK OUWENS & ROB TER HORST

Inventarisatiegebied

Het BMP-plot Grootte Gat e.o. ligt in de polder Groot-Zuid-Beijerland in het zuidwesten van de Hoeksche Waard en heeft een oppervlakte van ruim 150 hectare. De kern van het plot wordt gevormd door het gelijknamige Staatsbosbeheerreservaat van ongeveer 35 hectare. Verder omvat het plot de Vissersvliet, de Kom, de omringende akkers en wat bebouwing langs de dijk. De westgrens ligt op het Zwartsluisje, de oostgrens op de Kraagweg en de noord- en de zuidgrens op de (verlengde) kavelpaden in de akkers. Voor een uitgebreide beschrijving van het gebied zie IVV 42 van maart 2020.

Inventarisatie en interpretatie

Het Grootte Gat e.o. wordt door ons al sinds 1982 jaarlijks op broedvogels geïnventariseerd, met andere woorden, dit was ons 41ste opeenvolgende jaar! Er zijn tussen 23 februari en 4 juli in totaal 13 volledige bezoeken aan het plot gebracht, plus nog een aantal onvolledige (niet het hele gebied geteld) of aanvullende bezoeken (niet alle soorten geteld). Op 18 mei hebben we voor de akker- en rietvogels de noordoever van de Vissersvliet tussen de Kraagweg en het Zwartsluisje helemaal uitgelopen. Het pad aan de zuidkant hebben we op 6 juni voor het laatst bewandeld, daarna was het door de hoog opschietende ruigte en het zich sterk uitbreidende braamstruweel geen doen meer.

De waarnemingen zijn geïnterpreteerd conform de nieuwe handleiding van SOVON (2023). Daarin zijn de datumgrenzen, de fusieafstanden en het vereiste aantal geldige waarnemingen voor veel soorten gewijzigd. Vanwege het grote aantal bezoeken zijn we bij soorten waarvoor binnen de datumgrenzen slechts één geldige waarneming wordt vereist soms wat kritischer geweest. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat

soorten als Knobbelzwaan, Brandgans en Grote Canadese Gans dit jaar de eindstreep niet gehaald hebben, hoewel ze strikt genomen wel aan de criteria voldeden.

Weer en beheer

De voorafgaande winter was zeer zacht en het voorjaar kort samengevat vrij zacht, droog en zeer zonnig. Op 18 februari stond er een zware storm die in ons gebied de nodige sporen naliet. In het Otterbos waaiden enkele grote bomen om en ook de rij oude populieren op de noordwestrand van het plot bij Vredelust ging tegen de vlakte en werd naderhand opgeruimd.

Maart was zeer droog. April en mei waren weliswaar gemiddeld normaal, maar de neerslag viel vooral begin april en eind mei en daartussen was het wekenlang gortdroog. Juni was daarentegen weer aan de natte kant.

Op de akkers was het door alle landbouwactiviteiten zoals gewoonlijk een drukte van belang. In de droge perioden werd er bovendien volop beregend. In de noordoosthoek lag een groot perceel met tulpen, de bollen op het "oude" perceel in de zuidwesthoek werden eind april geroid. Vanaf de randen werden de ganzen weer intensief "beheerd", lees: afgeschoten, een uiterst irritante en zinloze bezigheid.

In het vroege voorjaar van 2022 werden de Vissersvliet en de Kom met een boot gebaggerd. Daarvoor was de natuurvriendelijke oever aan de noordkant over de hele lengte gemaaid en werd er halverwege een tijdelijk slibdepot aangelegd. Deze werkzaamheden duurden begin april. Om onduidelijke redenen was ook alle boomopslag op de zuidoever van de Vissersvliet tot aan de poel gekapt.

In het reservaat was het business as usual. In de wintermaanden werd het middelste deel van de wilgen aan de zuidkant van de kreek geknot en de "andere" helft van het helofytenfilter gemaaid. Voor zover wij konden zien werden er dit seizoen geen nesten van Grauwe Ganzen "behandeld". Afgezien van één "verdachte"

Brandgans op 7 maart hebben wij in ons gebied geen vogelgriep geconstateerd.

Soorten en aantallen

Algemeen

Het totaal aantal soorten kwam uit op 63 ofwel twee minder dan in 2021. We konden in 2022 geen nieuwe soorten bijschrijven. Wel waren er drie soorten terug, namelijk IJsvogel (voor het laatst in 2017), Oeverzwaluw (2011) en Sprinkhaanzanger (2019). Daar stond tegenover dat Dodaars, Blauwe Reiger, Turkse Tortel, Halsbandparkiet en Gaai verstek lieten gaan.

Het totaal aantal broedparen of territoria zakte van 504 naar 480. In de top drie was het stuivertje wisselen. De meest talrijke soort was ditmaal de Rietzanger (66), gevolgd door Kleine Karekiet (57) en Wilde Eend (49). De resultaten zijn samengevat in bijlage 2.

Water- en moerasvogels

Bij de water- en moerasvogels was het beeld wisselend.

Een eenmalige waarneming van een Dodaars op 16 juni was te weinig om tot een territorium te besluiten. Ook de blauwe reigerkolonie bleef leeg (max. 41 in 2004!). Er waren in het vroege voorjaar wel wat reigers rond het Otterbos aanwezig (max. 7 op 23 maart), maar tot nestbouw kwam het niet. De Roerdomp was voor het vijfde opeenvolgende jaar overtuigend aanwezig in het helofytenfliter. De waarnemingen van Grauwe Gans en Wilde Eend zijn omwille van de vergelijkbaarheid op dezelfde manier geïnterpreteerd als in voorgaande jaren. Bij de Grauwe Gans (hoogste aantal actieve paren en paren met kleine pullen in de periode tussen de datumgrenzen) resulteerde dit met 29 paar in een nieuw maximum (vorig max. 20 in 2020). Opvallend was een late nestvondst op 20 april. De Wilde Eend (hoogste aantal paren en $\sigma\sigma$ in de periode tussen de datumgrenzen) viel fors terug van 65 naar 49 paren, maar met deze methode zijn dergelijke grote schommelingen eigenlijk onvermijdelijk. De Slobeend bleef, evenals in 2020 en 2021, steken op het minimum van drie

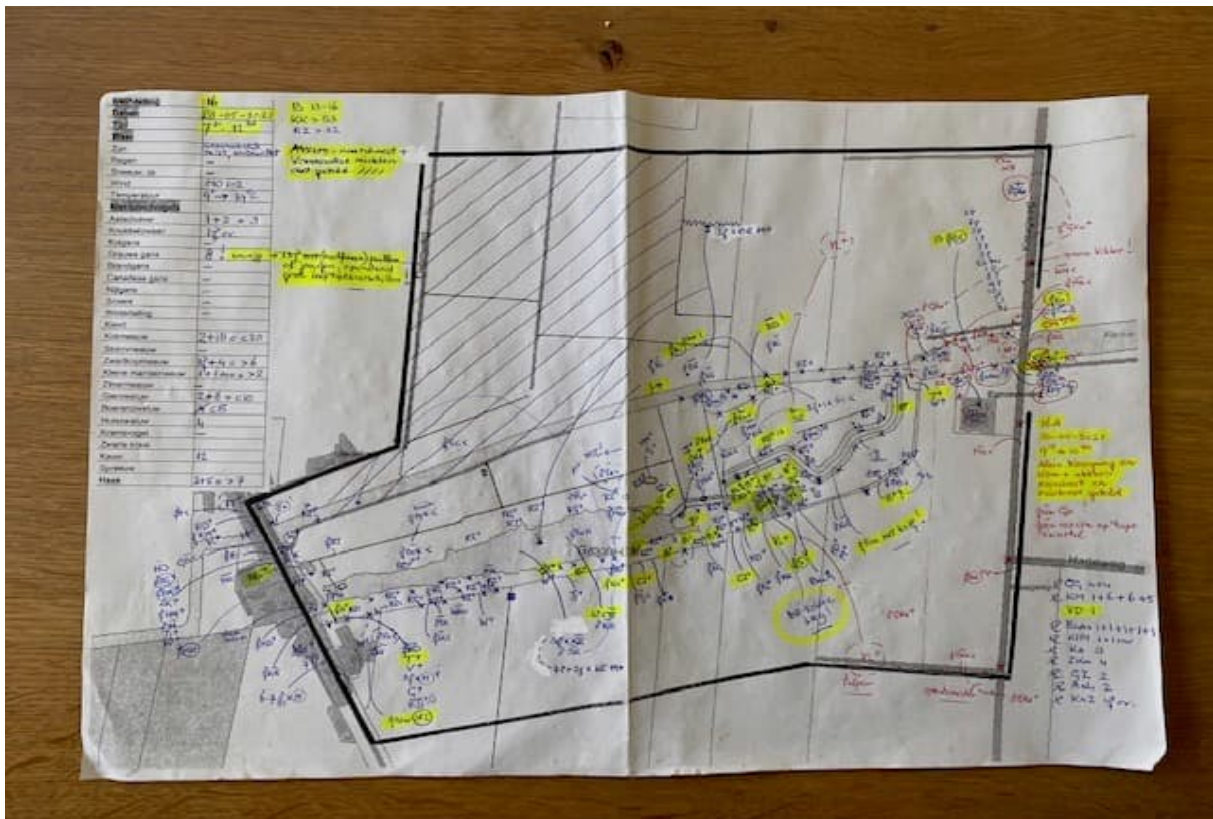
paar (max. 13 in 2005). Zowel van Tafeleend als Kuifeend werden laat in het seizoen ♀♀ met pullen waargenomen. De Bruine Kiekendief was opnieuw met 2 paar aanwezig, waarvan er tenminste één, maar vermoedelijk beide, succesvol gebroed hebben. Zeer verheugend was natuurlijk de terugkeer van de Ijsvogel die na vijf jaar afwezigheid opnieuw in het bekende wandje vooraan gebroed heeft. De Rietzanger deed het met 66 territoria uitstekend, de op één na hoogste score ooit (max. 78 in 2011). De Kleine Karekiet moest daarentegen bijna een kwart inleveren en kwam uit op 57 territoria (max. 77 in 2021).

we uit op zes paar. Dit slibdepot is inmiddels alweer verleden tijd.

Bos- en struweelvogels

De meeste soorten zaten min of meer op hun gebruikelijke niveau, met enkele uitschieters naar boven of naar beneden.

Havik en Buizerd hebben beide succesvol gebroed in het Otterbos. De Groene Specht was weer actief in het populierenbosje vooraan en in de dijkbeplanting. De Tuinfluiter verdubbelde in aantal van drie naar zes territoria. De Staartmees handhaafde zich ternauwernood met één territorium in het Otterbos. De

5. Inventarisatieplattegrond van het Groote Gat. Mei 2021, Lodewijk Ouwens.

Waarschijnlijk was het rigoureuze maaien van de rietoevers daar debet aan. Anders dan voorheen volgde er echter ook geen tweede golf in het jonge riet. De Cetti's Zanger krabbelde weer iets op van vier naar vijf territoria (max. 9 in 2020). De Sprinkhaanzanger was terug met twee territoria, maar een éénmalige zangwaarneming van de Snor op 20 april kwam niet door de ballotage. In het tijdelijke slibdepot vestigde zich een kleine Oeverzwaluw-kolonie. Op basis van het aantal rondvliegende exemplaren kwamen

Winterkoning vestigde een nieuw record met 20 territoria (vorig max. 19 in 2006). De Vink evenaarde het maximum met zeven territoria (eerder ook 7 in 2016-17, 2019 en 2021). Groenling en Fitis balanceerden op het randje met ieder nog slechts één territorium, voor de Fitis was dit gelijk aan het dieptepunt uit 2020 (ooit max. 12 in 2005!). De Roodborsttapuit was opnieuw met drie paar aanwezig, die ook alle drie met jongen gezien werden. De Spotvogel hield stand met één territorium in het Otterbos.

De Kneu steeg verder van vier naar zeven territoria en bereikte daarmee zelfs een nieuw maximum (vorig max. 5 in 1989).

Akker- en weidevogels

Over de weide- en akkervogels kunnen we kort zijn. De graslanden zijn al jaren leeg en ook op de akkers wordt het steeds minder.

De Scholekster handhaafde zich met twee paar, die beide jongen grootbrachten. De Kievit kwam opnieuw uit op acht territoria, het op één na laagste aantal uit de hele reeks (min. 6 in 2019). De Veldleeuwerik zakte naar een all time low van één territorium (ooit max. 11 in 1984). Van de Graspieper kon wederom geen enkel territorium worden vastgesteld. De Gele Kwikstaart deed het met zes territoria nog redelijk, maar ook dat is weleens meer geweest. De Kwartel gaf geen respons en de rest is verleden tijd.

Vogels van bebouwing

De Turkse Tortel had dit jaar twee territoria op het Zwartsluisje, maar wel aan de verkeerde kant van de grens. De Halsbandparkiet, in 2021 gedurende het hele voorjaar prominent aanwezig, werd dit broedseizoen geen enkele keer gezien. De Huiszwaluwkolonie op Zwartsluisje 4 nadert zijn einde met in 2022 nog slechts één nest. Omdat er ook nog twee nesten van het woonhuis zijn afgevallen, komt het totaal echter op drie. De nesten van de Boerenzwaluw in de paardenstallen op hetzelfde adres konden dit jaar niet goed geteld worden. Op basis van het aantal rondvliegende exemplaren in juni werd het aantal paren door ons geschat op zes. Omdat er ook nog twee nesten onder het bruggetje in de Kraagweg zaten, kwam het totaal uit op acht, hetgeen veel minder is dan een paar jaar geleden (max. 20 in 2017-18). Ook de Ringmus moest een behoorlijke veer laten en zakte van vijf naar twee.

Andere waarnemingen

Tijdens de broedinventarisaties hadden we in het gebied natuurlijk ook een aantal leuke waarnemingen van niet-broedvogels. Daarvan was er één nieuw voor het Groote Gat e.o.,

namelijk Pontische Meeuw, met één exemplaar op 21 maart en een paartje op 4 april. Vermeldenswaard zijn verder een Waterpieper op 23 februari en 23 maart, een ♂ Bonte Vliegenvanger en een ♂ Beflijster op 20 april en een ♂ Pijlstaart op 9 mei.

Vergelijking

In mijn zoektocht naar recente broedvogelgegevens voor het themanummer over 50 jaar broedvogels in de Hoeksche Waard, stuitte ik bij toeval op een rapport van Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot (hierna te noemen: VdG&G). Zij bleken in 2022 in het kader van de zogenaamde SNL-monitoring een groot aantal SBB-terreinen langs het Haringvliet en in de Hoeksche Waard geïnventariseerd te hebben. Tot onze grote verrassing was het Groote Gat, naast het Piershilse Bos, de Dromkreek, het complex van Kleine Gat, Zuid-Beijerlandse Bos en Borrekeem, de Vlietmonding (westelijk deel) en het complex van Groot-Koninkrijk (zonder gors en griend), Mijl-, Nieuwlandse en Zuiddiepbos, één van deze onderzoeksgebieden. Kennelijk is de afstemming tussen Staatsbosbeheer-centraal en de regionale beheereenheid door de vele personeelwisselingen niet optimaal meer. In ieder geval had men niet scherp dat het Groote Gat al sinds 1982 door ons gedaan werd. Soit.

Het was dus erg verleidelijk om de resultaten van beide broedvogelinventarisaties eens even naast elkaar te zetten. In het onderzoek van VdG&G werden alleen de soorten onderzocht die kwalificeren voor één van de aanwezige beheertypen plus nog een aantal minder algemene soorten. In principe was de methodiek hetzelfde, zij het dat het onderzoek van VdG&G slechts op vijf telronden gebaseerd was. In het algemeen mag je verwachten dat je, door de verschillen in trefkans, met een hogere bezoekingensiteit ook meer soorten en grotere aantallen vindt. Daar staat tegenover dat de criteria voor zangvogels, zeker voor de standvogels en de vroege soorten, vaak strenger zijn en dat je meer geldige waarnemingen nodig hebt om tot een territorium te mogen besluiten.

Bij de niet-zangvogels werkt het overigens vaak juist weer andersom. Ook de bekendheid met het terrein, de timing van de bezoeken, grensgevallen, het weer of toeval kunnen trouwens een rol spelen.

	LO&RtH	VdG&G
Jaar	2022	2022
Methode	BMP	BMP
Nbezoeken	13++	5
Fuut	3	2
Roerdomp	1	1
Grauwe Gans	22*	8
Grote Canadese Gans	0	1
Bergeend	3*	1
Krakeend	4*	4
Wilde Eend	37*	4
Slobeend	2*	0
Tafeleend	2	1
Kuifeend	7*	2
Bruine Kiekendief	2	1
Havik	1	0
Buizerd	1	1
Waterhoen	3	0
Meerkoet	7	6
Scholekster	0	1
Holenduif	3	3
Koekoek	2	2
Ijsvogel	1	0
Groene Specht	1	0
Grote Bonte Specht	1	1
Blauwborst	5	8
Roodborsttapuit	3	3
Zanglijster	1	0
Cetti's Zanger	4	4
Sprinkhaanzanger	2	3
Rietzanger	62	50
Bosrietzanger	13	4
Kleine Karekiet	44	17
Spotvogel	1	0
Grasmus	1	2
Tuinfluit	6	1
Zwartkop	4	5
Staartmees	1	0
Boomkruiper	1	4
Zwarte Kraai	2	2
Ringmus	1	0
Groenling	1	1
Putter	4	1
Kneu	4	3
Rietgors	20	20

6. Vergelijking van de inventarisaties door team Ouwens & Ter Horst en VdG&G.

De aantallen watervogels met een * heb ik voor het Groote Gat geschat, omdat de Visservliet en de Kom in de inventarisatie van VdG&G niet zijn meegenomen. De soorten met de meest opmerkelijke verschillen zijn in onderstaande tabel geel gemarkeerd.

- ❖ Bijlage 1: Aantal broedparen/territoria in het BMP-plot Groote Gat e.o. (plotnr. 0148) in het tijdvak 1982-2022.

Literatuur:

- Van Groen, F.M. & Geene R. 2023. Broedvogels van Haringvliet en Hoeksche Waard. Inventarisatie 2022. Oprachtgever Staatsbosbeheer. G&G-rapport 2022-190. Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot, Kwintseheul.

..

Huismussen foetsie?

GERARD OUWENEEL

Aannemelijk is dat vogelaars ook tijdens de dagelijkse besognes in en rond huis alert blijven om eventueel aanwezige vogels te registreren. Dat altijd en overal waakzaam zijn op de presentie van vogels, en zo ja welke soort, houdt bij vogelaars nooit op. Al dan niet meesmuilend kunnen partners veel vertellen over die voortdurende attentie en waartoe die aandacht kan leiden.

Menigeen houdt een lijst bij van vogelsoorten die zij of hij in de loop der tijd vanuit huis en/of tuin bijboekten. De introductie van het nocmig-vogelen, het via een geluidsrecorder opnemen van 's nachts over het huis komende vogels, deed de lengte van de tuinlijst van nocmiggers met sprongen groeien. Dus wil men als vogelaar buiten de obligate tuinsoorten ook woudapen, ortolanen, morinelplevieren en andere begerenswaardige soorten kunnen bijboeken op de tuinlijst ga dan nocmigen .... althans, indien men bereid is te volstaan met de roep.

Uw schrijver doet het zonder nocmig-apparatuur en moet dus volstaan met mussen, mezen, merels en vinken. Met soms een enkele uitschieter, óf in de tuin óf over huis. Van het klaverblaadje mus, mees en vink liet de eerste de gepasseerde winter het er dusdanig lelijk bij zitten dat te vrezen dat die mij gaat ontvallen. Na de ringmus nu ook de huismus?

Bij de nationale tuinvogeltelling van eind-januari 2023 bleef het aantal huismussen in mijn tuin onder dat van de koolmezen, groenlingen en al helemaal van vinken. Die laatste gingen numeriek zodanig fors aan kop dat 2022-23 mijn tuinhistorie zal ingaan als een vinkenwinter. En

7. Mannetje Huismus in Heggenroos, die bij tijden onderdak biedt aan 70 exemplaren van deze soort. Oud-Beijerland, april 2023, Bert-Jan Luijendijk.

als een putterwinter want op zeker moment streken er zes om een plaats aan de voedersilo. Maar dat is een ander verhaal.

Op enig moment waren er tien vinken, een overdaad waaraan het gevuld houden van de voedersilo met peperduur geworden gepelde zonnebloempitten ongetwijfeld stevig bijdroeg. Bij meedoen aan de door SOVON en Vogelbescherming georganiseerde Jaarrond Tuintelling wordt men geacht wekelijks het rond en boven huis getelde maximale aantal vogels per soort op te geven. Indien u er niet tegenop ziet om tijdens koffie en/of theebreaks braaf mussen, vinken, mezen en andere tuingasten te turven dan raad ik deelname aan die Jaarrond Tuintelling ieder aan, zeker aan pensionado's.

Dat tellen is overigens geen sinecure. Ook of misschien wel juist bij onze tuinvogels geldt het adagium hoe meer ogen hoe eerder naderend gevaar wordt ontdekt. Vaak komen ze alle tegelijk waardoor het een gekrioel is van zich verplaatsende, door elkaar fladderende en elkaar de loef afstekende tuinvogeltjes, een carrousel dat overigens de telling per soort er niet gemakkelijker op maakt. Leuk hoor. Google eens naar Jaarrond Tuintelling. Mocht u inhaken dan doet u er goed aan wel de partner in te lichten.

Na de nationale tuintelling van januari jl. ging het verder bergafwaarts met de mussenpresentie in het tuintje. Eind-februari zat ik de meeste dagen zonder. Soms waren er twee maar dan altijd kort, alsof ze van elders even langskwamen om ook even aan te zitten aan de tuinvoedersilo. Zo ging het begin deze eeuw ook met de ringmussen, bedacht ik. Met 10+ exemplaren was deze soms de talrijkste tuinsoort. Daarna neergaand tot eentje op slechts één dag in 2021-22. De afgelopen winter was er eentje zonder ringmussen.

In het boekje *Vogels in en om de stad* dat negentig jaar geleden de in en rond Rotterdam voorkomende gewone vogels doornam schreef de auteur C.M. Plomp dat de huismus "verwenscht en vervloekt" wordt en dat de aantallen groeiden tegen de verdrukking is, ja dat geen enkel vervolgingsmiddel een verdelgingsmiddel is gebleken. Die mijnheer Plomp was dus kennelijk niet pro-mus. En dat was een Duitse predikant in de zestiende eeuw al helemaal niet. Deze verweet mussen promiscue gedrag, hetgeen die voorganger aanduidde met "schandaleuze onkuisheid". Bovendien ergerde hij zich aan het lawaai dat ze maakten tijdens zijn preken. De man deed huismussen dan ook in de ban.

Bij de Internationale Tuintelling kan de deelnemer desgewenst ook via de site zien welke resultaten medetellers in de buurt scoorden. Toen ik dat eind-januari jl. na afloop deed bleek de huismus ook rond Maasdam toch als de *primus inter pares* uit de bus te zijn

gekomen. Waardoor twijfel rees of ze speciaal mijn tuin zijn gaan mijden. Zou dat om die bliksemse Mazzelaar zijn, vroeg ik mij af. Onze wijksperswerman zie ik tot een paar maal per dag door de tuin rauzen. En dat terwijl ik toch echt niet de hele dag naar buiten zit te koekeloeren. En ook heeft hij hier een uitbuikwilgenstomp, waarop hij dan na het tafelen met een krop als een tennisbal zit uit te puffen van woeste roofraids door het Maasdamse Plan Oost. Zijn potentiële prooien weten dat ze tijdens een uitbuiksessie weinig van hem te duchten hebben en komen dan alweer aarzelend tevoorschijn.

Hoewel dus nauwelijks huismussen waren er, dankzij het gevuld houden van de voersilo, ook de gepasseerde winter genoeg vinken, groenlingen en kool- en pimpelmezen om Mazzelaar een aardig tafeltje-dekje te offeren. Op de negende maart zat ik om 08.15 uur gebogen over het ochtendblad kennis te nemen van hetgeen er allemaal mis is in dit land en daarbuiten. In de tuin, nog aardig gehuld in het ochtendschemer, nam Mazzelaar een koolmees bij de kladden die hij smakelijk ging zitten plukken en verorberen. Dus voor die dag was hij klaar.

Ik betrap mij erop dat ik selectief ben met de prooien die ik hem gun. Van de putters moest hij naar mijn smaak natuurlijk afblijven. En dat geldt al helemaal van de zanglijsters waarvan er twee leuk doen tegenover elkaar.... hosanna als dat wat wordt! En ook zijn er twee roodborsten die, tegen de gewoonte in, elkaar niet naar het leven staan. Maar zo ga ik nu ook denken over die laatste huismussen die nog maar incidenteel de tuin aandoen. Hen wil niet graag missen. Maar de bezoeken van Mazzelaar helemaal niet. Die vinken en groenlingen zullen binnenkort vertrekken. Wat te doen? Nog twee koolmeeskasten ophangen?

••

Resultaten roofvogeltelling in de Hoeksche Waard in januari 2023

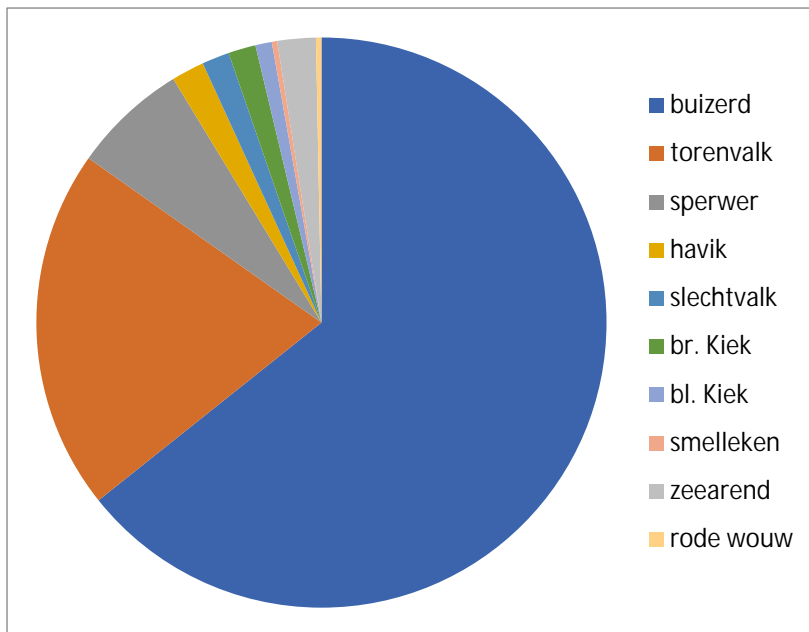
JANUS VERKERK

Voor de negenendertigste maal werden in januari 2023 de roofvogels van de Hoeksche Waard geteld. Een jaarlijks terugkerend fenomeen. Vele atlasblokken worden al jaren geteld door een vasthoudende groep tellers. Tiengemeten wordt als geheel geteld; een klus die Rob Burgmans al vele jaren achtereen ter hand neemt. Geweldig om zo'n team te hebben waar je op kunt bouwen!

De telling werd ditmaal uitgevoerd in de week van 14 tot en met 22 januari 2023 en besloeg daarbij, zoals gebruikelijk, twee weekenden. Voor velen was het wel een beetje woekeren met de beschikbare tijd en de weersgesteldheid, want die was door de bank genomen slecht deze telweek. Regen en vooral harde wind bemoeilijkten de telling en voor diegenen die minder flexibel waren in de te kiezen teldag, werd het hierdoor een matige telling. Deze telling zal dan ook bepaald niet de boeken ingaan als een toptelling.

Zeker het aantal Buizerds bleef dit jaar behoorlijk achter bij het gemiddelde van de laatste jaren. In totaal werden 207 exemplaren waargenomen en dat is minder dan de helft van het topjaar 2021, toen er 439 geteld werden. Deze uitzondering daargelaten levert een gemiddelde telling toch al gauw zo'n 300 Buizerds op.

Als iets de laatste jaren is gebleken, dan is het wel dat het winterbestand aan Torenvalken aan hevige fluctuaties onderhevig is. Het winterbestand schommelt tussen 30 en 140 exemplaren en alle varianten binnen deze marges zijn de afgelopen decennia de revue gepasseerd. Het totaal voor 2023 is met 66 getelde exemplaren een gemiddelde score te noemen.

8. Cirkeldiagram waarin de uitkomsten van de roofvogeltelling in januari 2023 wordt verdeeld naar soort.

Met uitzondering van Tiengemeten was het met kiekendieven sprokkelen. Slechts 3 Blauwe kiekendieven werden gezien in de Hoeksche Waard en slechts eentje op Tiengemeten. Op dat laatste eiland verbleven echter wel 10 Bruine kiekendieven. Een aparte vermelding verdient de waarneming van Rob Burgmans op 11 november 2022, waarbij hij getuige was van het uitvliegen van maar liefst 12 Bruine kiekendieven vanaf een slaappleaats aldaar. Een ervaring die in december nog eens dunnetjes werd overgedaan met het uitvliegen van minimaal 2 Blauwe en 5 Bruine kiekendieven.

Zeearenden zijn in de winter niet meer weg te denken in onze omgeving. En: ze vallen op! Op de Korendijksche Slikken waren met regelmaat 4 exemplaren tegelijk te zien. Ook op de teldag, met de kanttekening dat er toen geen op Tiengemeten werden opgemerkt. Ook in het Oude Land van Strijen, een bolwerk voor roofvogels in de winter, werden er tijdens de telling 2 exemplaren gezien. Daarnaast vloog tijdens de telling een exemplaar langs het Hollandsch Diep. De score van de laatste 4 jaar op rij levert 7 - 6 - 7 - 7 Zeearenden op.

Eindelijk, na 16 jaar was er weer eens een Rode Wouw in de telling. Groot was de verrassing bij de gebroeders Benard om als eerste roofvogel een over het huis vliegende Rode Wouw te

mogen noteren. De vogel werd enige tijd later ook opgemerkt op de Korendijksche Slikken.

Slechtvalken hebben het moeilijk. Vogelgriep heft een tol, zo lijkt het. Op een gemiddelde Deltaexcursie zijn ze nu echt schaars geworden. Tijdens de telling werden er nog wel 5 opgemerkt maar we moeten toch wel meer dan 10 jaar terug in de tijd voor zo'n laag aantal.

Havik en Sperwer hadden met respectievelijk 6 en 21 getelde exemplaren een gemiddelde uitslag. Smellekens in de winter blijven uiterst schaars. Op de Korendijksche Slikken en op

Tiengemeten werd één exemplaar gezien.

Volgend jaar vieren we 40 jaar roofvogels tellen in de winter. Om het feest compleet te maken zoeken we nog een teller voor een klein blok (37-57) langs de Oude Maas. Wie meldt zich aan?

- ❖ [Bijlage 2: Uitkomsten roofvogeltelling Hoeksche Waard in januari 2023.](#)
- ❖ [Bijlage 3: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard in de winters 1983-2023.](#)

••

9. Hoeksche Waarders trotseren de elementen in het Hoge Noorden. Hornoya, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

Op zoek naar arctische vogelsoorten in de Varangerfjord – het ultieme “noordelijk gevoel”

REMCO VAN BEEST

Al enige tijd speelden de “docenten” van de HWL-vogelcursus met het idee een internationale trip met elkaar te maken om ook buiten onze landsgrenzen op zoek te gaan naar mooie soorten. Verschillende bestemmingen passeerden de revue: de Donaudelta, Extremadura, Lesbos, Estland en wat dies meer zij. Uiteindelijk werd het de Varangerfjord, een werkelijk iconische vogelbestemming. De reden hiervoor was echter minder iconisch maar vooral praktisch van aard: Janus en Liesbeth waren

rond die tijd namelijk met hun camper al onderweg naar het Hoge Noorden ....

Behept als ik zelf ben met het “Noordelijk gevoel” was ik direct enthousiast, want de Varangerfjord stond al heel lang op mijn verlanglijstje door de combinatie van een extreme omgeving en prachtige vogelsoorten in hun eigen habitat die je nergens anders binnen Europa aantreft.

Na het boeken van de vluchten, ons vakantiehuis en de huurauto kon de echte voorpret beginnen – want op welke soorten gingen we ons richten, en in welke gebieden ...? Al snel bleek dat je je in Noord-Noorwegen makkelijk veel langer kon vermaken dan de week die we tot onze beschikking hadden, temeer omdat het verplaatsen in die regio met circa 60 kilometer per uur plaatsvindt en de afstanden vaak aanzienlijk zijn. Vooral op basis van het boek “A Birdwatcher’s Guide to Norway”, de website www.varanger.net en andere

internetinformatie, stelden we een conceptprogramma op dat ons in staat zou moeten stellen de meeste doelsoorten te vinden.

Naast Janus & Liesbeth bestond ons reisgezelschap uit: Natasha, Marianne en mijzelf. Peter zou aanvankelijk ook meegaan, maar die gaf geheel begrijpelijk toch de voorkeur aan de bruiloft van zijn zoon en zijn minstens zo iconische fietstocht met Annemiek van Strijen naar de Noordkaap (!).

De Varangerfjord ligt dus in Noord-Noorwegen en wordt omsloten door de E6 van Neiden naar Varangerboth en de E75 van Varangerboth naar Vardo. Als je er niet met je camper naar toe gaat is vliegen op Oslo en vervolgens Kirkenes de makkelijkste manier om het gebied te bereiken; dat kost ongeveer een dag, vooral vanwege de tussenstop op Oslo van circa 4 uur.

Woensdag 1 juni 2022 – take-off

Vandaag was het dan eindelijk zover! Janus en Liesbeth zouden vanuit Zweden nog noordelijker rijden en wij namen gedrieën het vliegtuig vanaf Schiphol.

Ondanks de horrorverhalen over vertragingen bij het inchecken en de security, verliep dat allemaal vrij soepel en landden we geheel volgens plan op de fraaie luchthaven van Oslo. Daar moesten we een paar uur wachten maar de combinatie van goed gezelschap, witte wijn en heerlijke garnalenbroodjes verzachtten dit ongemak aanzienlijk! Vervolgens was het nog ongeveer tweeënhalf uur vliegen naar Kirkenes. Deze binnenlandse vlucht duurde langer dan de vlucht van Amsterdam naar Oslo, wat de omvang van Noorwegen wel aardig duidt. Begin van de avond kwamen we aan op dit charmante vliegveldje, dat uit niet veel meer bestaat dan een loods met één bagageband en drie desks voor autoverhuur. Onze Volkswagen Tiguan (4WD) stond gereed en al snel waren we op weg naar ons hotel in Kirkenes, waar we als diner een “taste of Finnmark” probeerden en dat smaakte uitstekend. Nog een rondje gelopen door het plaatsje met zo’n 3500 inwoners, maar veel viel er niet te beleven. Op tijd naar bed dan maar! Ondanks het lange licht vielen we snel in slaap, ongetwijfeld dromend van wat voor ons lag.

10. Omgeving Varangerfjord, Noorwegen.

Donderdag 2 juni 2022 – de vogelhemel
Gestart bij de Munklefjorden, die we passeerden op weg naar ons appartement dat vlakbij Vestre Jakobselv lag. Het uitzicht vanaf de weg op deze fjord was in één woord spectaculair. Dit werd nog versterkt door zeven roepende Roodkeelduikers in de fjord, wat een machtig geluid is dat! Het schitterende weer (17°C!) in combinatie met een zingende (roodgesterde) Blauwborst – terwijl de duikers op de achtergrond bleven roepen – deed mij nu al verzuchten dat de vogelhemel er ongeveer zo uit moest zien. Bij het moerasgebied Faerdesmyra wisselden we wat vogelinformatie uit met een groep Denen, die in tegenstelling tot ons Noordse Boszanger wel hadden gehoord bij het kerkje van Neiden; misschien konden we die op de terugweg nog meepakken ...

Bij de Neidenrivier hadden we wel prachtig Goudplevier, veel Barmsijzen (dichtbij!) en Brilduiker.

De tocht vervolgde naar het markante kerkje van Nesseby, een onder vogelaars beroemde plek vanwege de kans op Grauwe Franjepoot. Die vonden we nog niet, wel 2 Parelduikers op zee, Kleine Jager en Kleinste Jager. Met die laatste was mijn eerste lifer van deze reis een feit! Onderweg hadden we ook nog Ruigpootbuizerd, een soort die ik zelf in Nederland en zeker in de HW tegenwoordig maar zelden te zien krijg. Ook in het uitgestrekte Noorwegen niet altijd een zekerheidje, weet ik uit ervaring van een familievakantie van 3 weken. Deze week zouden we er in totaal toch 6 vinden.

Aan het einde van de dag onze intrek genomen in "Bestemorhuset" in het gehucht Kariel, onze vakantiewoning voor een week. Een prima ruim huis, zo lang je niet te kritisch was op de

kwaliteit van de doucheruimte die de eigenaren er duidelijk zelf in geknutseld hadden. De centrale ligging met uitzicht op zee(vogels) en een uil-vriendelijke tuin maakte echter alles goed.

Vrijdag 3 juni 2022 – thema "Uilen"
Uiteraard gestart met ontbijt, dat vroege vogel Natasha iedere ochtend uitstalde; wat een luxe! Lunch en diner nuttigden we eigenlijk altijd onderweg, hetzij in een restaurant, hetzij in de camper waar Liesbeth vaak voor de inwendige mens zorgde; ook een luxe! Bovendien: door

11. Sperweruil bij de camping van Vestre Jakobselv. Vestre Jakobselv, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

weinig boodschappen te hoeven doen, en niet te koken maximaliseerden we de netto vogeltijd, zo maakten we ons zelf wijs. Zeker door de lange dagen (het werd nauwelijks donker) in combinatie met het mooie weer, hadden we daarover zeker geen klagen. Vandaag stonden op het programma:

- Coskajeaggi, een toendra/moerasgebied dat meer landinwaarts gelegen is
- Vadsoya, een schiereiland bij het stadje Vadso

Maar we startten bij de camping van Vestre Jakobselv, want Janus had via de vogel tamtam vernomen dat hier ergens een Sperweruil zou huizen ....

Voorzichtig speurden we de omgeving af, tot Remco een alarmerend geluid hoorde. Aanvankelijk dachten we even Drieteenspecht te horen roepen maar het geluid kwam van veel te dichtbij zonder een specht te zien ... En ineens zat daar op een paar meter afstand een volwassen Sperweruil, alarmerend richting een nestkast die zich achter ons bleek te bevinden! Snel maakten we ons uit de voeten om op gepaste afstand de uil te bewonderen. Wat een geweldige soort is dit! En wat draagt de

12. "Psssttt Natasha, wakker worden! Er zit een Velduil in de tuin!" Kariel, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

omgeving daaraan bij, want wat een groot verschil is zo'n natuurlijke setting in vergelijking met mijn waarneming van de Sperweruil die jaren geleden in het hartje van Zwolle verbleef. Na veel bewondering en foto's vertrokken we stilletjes. We waren op dat moment de enige vogelaars die dit tafereel hadden gadeslagen en voelden ons bevoorrecht. Later die week was de directe omgeving van de nestkast met rood-wit lint afgezet en stonden er natuurlijk ook de onvermijdelijke fotografen. De vogels leken hier gelukkig weinig last van te hebben en de uitgevlogen jongen hebben we toen ook nog gezien.

In de overtuiging nu al een topdag mee te maken, reden we naar Coskajeaggie in de hoop op Bruinkopmees, IJsgors of IJseend. Helaas liep de toegangsweg dood door hoog water in de

rivier. Desondanks vonden we de eerste Moerassneeuwhoenders en Steenarend, toch ook geen misselijke soorten!

Onze dagtrip vervolgd naar Vadsoya waar we ons vergaapten aan veertig – ik herhaal: veertig! – Grauwe Franjepoten die op hun kenmerkende grappige manier aan het foerageren waren en soms tot binnen een meter afstand kwamen als je maar rustig bleef zitten. Vooral Marianne kon geen genoeg krijgen van deze "dotjes". Ook zagen we baltende Kemphanen, een beeld dat

we in Nederland helaas al lang niet meer kunnen zien. De vogels waren zo druk met elkaar bezig dat ze de dichtbij sluipende Janus niet eens opmerkten. Tot slot hier ook zingende Roodkeelpiepers, fraai in zomerkleed.

's Avonds dineerden we in Vadso in wat min of meer ons vaste restaurant zou worden. De haven van Vadso herbergt in het vroege voorjaar vaak Stellers Eider en Koningseider, ook 2 bijzonder fraaie soorten die zich in Europa eigenlijk ook alleen hier in behoorlijke aantallen laten zien. Helaas bleken we voor deze soorten te laat in het jaar en

kregen we ze ondanks stevig zoeken niet in de kijker of telescoop.

Om circa 23.00 klonk het: "Psssttt Natasha, wakker worden! Er zit een Velduil in de tuin!". Ongelooflijk maar waar: in het fraaie avondlicht was er een Velduil op een paaltje in onze tuin gaan zitten om hier vervolgens minutenlang te verblijven. Wat een afsluiting van een toch al waanzinnige dag! Natasha was blij dat we haar hadden gewekt en maakte een paar fraaie foto's.

Nu is de Velduil een van mijn favoriete soorten en het is bijna niet te geloven dat we er gedurende de week niet minder dan 10 (!) hebben gezien; ook "onze" Velduil kwam nog eens terug in de tuin.

Zaterdag 4 juni 2022 –
rust en ruimte

Het programma leidde ons vandaag eerst naar het schiereiland Ekkeroy, waar we Liesbeth en Janus weer troffen. Absoluut een ruig en kaal gebied, nog dunner bevolkt dan de rest van de fjord, zoals we die tot nog toe hadden gezien. Steeds meer raken we onder de indruk van de enorme leegte, rust en ruimte van dit gebied, wat het vinden van vogels ook niet altijd vergemakkelijkt. Voorlopig zijn we daarom trots op onszelf dat we in dit onbekende, uitgestrekte gebied de soorten toch behoorlijk bij elkaar weten te sprokkelen!

Onder de kust zagen we direct Zwarte Zeekoet, die in zomerkleed ook echt diepzwart is. Ook Paarse Strandloper zat hier. Hier ook een wandeling gemaakt, onderlangs bij een kolonie Drieteenmeeuwen. Op het strand van Ekkeroy vond Janus een enorme walviswervel die meeding, de camper in.

Vervolgens gingen we naar Komagdalen, een heuvelachtig toendragebied. Hier vonden we zingende IJsgorzen en opnieuw Moerasneeuwhoen, beide goed zichtbaar in de telescoop.

Al bladerend in "A Birdwatcher's Guide to Norway" stelde Natasha 's avonds voor het conceptprogramma eens te laten voor wat het was, en meer richting binnenland te gaan, richting de Tana-delta, om vervolgens de N890 zoveel mogelijk af te rijden richting Batsfjord. Dat klonk als een plan!

Zondag 5 juni 2022 – Jagers in de sneeuw

De switch in het programma bleek een gouden zet, want wat een schitterende dag zou het worden. Onderweg stopten we eerst bij een steile rotswand met uitzicht op de Tana-rivier. Hier zou Giervalk zitten, voor mij samen met

13. Een paartje Alpensneeuwhoen binnen 20 meter van de auto, zich langzaam van ons verwijderend, volledig vertrouwend op hun schutkleur. N280, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

Sneeuwuil de meest iconische soorten van dit gebied. Helaas vonden we de Giervalk niet, maar wel troffen we Slechtvalk en wat algemenere soorten als Oeverloper. Het begon een beetje te miezeren; een mooi moment om weer in te stappen. De N890 bleek ons door een prachtig, ruig en soms besneeuwd landschap te voeren. Ademloos keken we om ons heen, slechts onderbroken door meldingen van vogelwaarnemingen. Kwantitatief waren die misschien bescheiden, maar de kwaliteit in combinatie met het indrukwekkende landschap compenseerde dat meer dan voldoende! Stel je het volgende even voor, bij koud maar zonnig weer en blauwe luchten:

- "Zie ik daar nu een groepje Blauwe Reigers ..? Nee, 8 Kraanvogels!"
- Een paartje Alpensneeuwhoen binnen 20 meter van de auto, zich langzaam van ons verwijderend, volledig vertrouwend op hun schutkleur;
- Twee Parelduikers in zomerkleed in een meertje;
- Baltsende Temmincks Strandloper;
- Kemphanen in zomerkleed, maar in de sneeuw;
- Toppers in een klein meertje, omringd door sneeuw en ijs;

- Drie baltsende Kleinste Jagers in de sneeuw, voor mij het ornithologische hoogtepunt van de dag. Het tafereel was gewoon kunst en leek zo uit een Lars Jonsson boek te komen!

En ondertussen zorgde Liesbeth voor koffie en soep en konden we even opwarmen in de camper. Super! Janus en Liesbeth wilden graag doorrijden tot Batsfjord; wij keerden om naar Kariel. Gezien de afstanden zouden we morgen onafhankelijk van elkaar vogelen, om elkaar op 7 juni weer te treffen.

Maandag 6 juni 2022 - op herhaling Democratisch besloten we vanmorgen om nog een keer richting Coskajeaggi te gaan, om op zoek te gaan naar Bruinkopmees en Drieteenspecht. Helaas slaagden we niet in deze missie. Wel vonden we andere mezen zoals: Matkop en Koolmees. Het meest spectaculaire betrof echter een Steenarend, die met een enorme stootduik een Zeearend uit zijn territorium verdreef; fantastisch. Overigens bleek Zeearend zo'n beetje de meest algemene

soort in de regio: gedurende week zagen we er circa 50!

Bij een feeder, die we eerder hadden bezocht, zat nu wel een zekere Witsluitbarmsijs; mijn 2^e lifer van de week! Tot slot gingen we nogmaals naar Nesseby om nog een keer te genieten van de Franjepoten. Dat lukte opnieuw prima, net als de baltsende Roodkeelpiepers. Nieuwe soort was een Noor(d)se Gele Kwikstaart, die er uit ziet als "onze" Gele Kwikstaart, maar dan met een veel donkerdere kop. Wetenschappelijk luistert dit taxon naar de naam *thunbergi*. Ik kan me nu alweer verheugen op het afzoeken van groepen Gele Kwikkenstaarten in de APL-polder bij Strijensas om zo'n prachtige Noorse Kwik er tussenuit te pikken. Ongelooflijk trouwens dat zo'n vogeltje dan nog zo'n 3.000 kilometer voor de boeg heeft!

Dinsdag 7 juni 2022 - Hornoya
Waar de aantallen vogels in de Varanger fjord over het algemeen bescheiden zijn, geldt dat zeker niet voor misschien wel het beroemdste vogelpunt aldaar: het vogeleiland Hornoya (www.hornoya.com, N70° E31°), waar in het

14. Rondjes draaiende Grauwe Franjepoten in een meer nabij Nesseby. Nesseby, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

broedseizoen zo'n 80.000 vogels huizen. Natuurlijk konden we een bezoek aan dit eiland daarom niet aan ons voorbij laten gaan. Rond het middaguur namen we het pontje voor de korte overtocht van ongeveer 15 minuten. Gelukkig konden we droog staan, want inmiddels goot het behoorlijk. Op het eiland waren we echter overgeleverd aan de elementen en was het circa 45 minuten bar en boos weer, waarna het gelukkig opklaarde. Via uitgehakte paden en touwladders vergaapten we ons aan duizenden Zeekoeten, Alken, Papegaaiduikers en was het de kunst er de enkele Kortbekzeekoeten tussenuit te plukken. En ook dat lukte: lifer nummer drie! Vanaf een hoge klif hadden we inmiddels prachtig uitzicht

15. Papegaaiduikers en Zeekoeten op het vogeleiland Hornoya. Hornoya, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

op de Barentszee, inclusief een eenzame Jan-van-Gent, een Bultrug en Dwergvinvissen – het kon niet op!

In het Vardo-hotel zijn we onder het genot van een warme kop koffie even op adem gekomen van alle belevenissen. Met een uitgestreken gezicht vertelde de eigenaar op typisch Noors-stoïcijnse wijze dat er zich al enige tijd een Ross' Meeuw ophield nabij de haven; zo'n beetje de zeldzaamste meeuw die je in het Paelearctisch gebied kunt treffen. Op zijn dooie gemak schetste hij op een servetje waar we ons geluk zouden kunnen beproeven, terwijl wij trappelend van ongeduld zijn verhaal aanhoorden; dit buitenkansje wilden we

natuurlijk graag verzilveren! En inderdaad zat er een groep meeuwen op de aangewezen plek, die echter al snel het luchtruim koos. De zeldzame meeuw troffen we niet aan, maar Janus kon de plek nog wel doorgeven aan de reisleader van de Stichting Vogelreizen. Zo konden deelnemers aan hun vogelreis *wel* genieten van deze zeldzaamheid. Dat resulteert vast nog in korting voor ons op een volgende vogelreis van de Stichting.

Hierna koers gezet naar Hamningberg, een verlaten dorp aan het einde van de weg die letterlijk de Barentszee inloopt. Ook hier weer een totaal ander, maar opnieuw schitterend landschap, met steile, ruige rotsen. Echt Giervalk biotoop....Deze topsoort vonden we niet, maar

de omgeving en het uitzicht maakte veel goed. Het was zelfs zo mooi, dat Janus en Liesbeth ter plekke besloten daar in hun camper te overnachten. Een goed besluit zo zou blijken....

Wij gingen echter weer op huis aan want hadden nog een flinke rit voor de boeg. In ons vaste restaurant ontvingen we nog een appje van Janus: net nadat wij uit Hamningberg waren vertrokken, peddelde een mannetje Koningseider op zijn gemak voorbij ....

Hoe dan ook keken we weer terug op een schitterende dag. Morgen stond de terugreis op het programma, met nog een ultieme poging om Noordse

Boszanger te vinden. Zou dit op de valreep de vierde lifer opleveren ..?

Woensdag 8 juni 2022 - avskjed

Bij wijze van "avskjed" was het prachtig weer op deze reisdag. Heel relaxed reden we richting het kerkje van Neiden, volgens alle literatuur de beste plek voor Noordse Boszanger (en Dwerggors trouwens) in de directe omgeving. Het zou toch niet...? Maar direct bij het uitstappen was het al raak! Duidelijk hoorden we de zang die we natuurlijk eventjes geoefend hadden. Met wat eenvoudig zoekwerk liet de vogel zich ook nog eens uitstekend zien, waarbij de prominente wenkbrauwstreep goed te zien

16. Remco op zoek naar het ultieme “noordelijk gevoel”. Varangerfjord, Noorwegen, juni 2022, Marianne van der Waal.

was. Wat een geluk, want eigenlijk komt de soort vanaf medio juni pas terug. Na Kleinste Jager, Witstuitbarmsijs, Kortbekzeekoet was hiermee mijn vierde lifer een feit – en nog een hele mooie, typisch arctische soort ook. Ontspannen zetten we koers naar Kirkenes Airport, waar we ruim op tijd incheckten voor de vlucht naar Oslo. Daar moesten we opnieuw een aantal uur wachten en vermaakten we ons onder meer met een eenzame Gierzwaluw in het luchtvaartgebouw – soort nummer 97 van de trip. De vlucht van Oslo naar Amsterdam verliep soepel, net als rit van Amsterdam naar de Hoeksche Waard; daar zorgde Hugo wel voor.

Tot slot

In mijn aantekenboekje over deze reis staat: “Geweldige reis!” En: “Smaakt zeker naar meer!” Dat slaat de spijker op zijn kop, nog steeds.

We hebben geluk gehad met het weer, meestal zo’n 7 tot 12°C met uitschieters naar 15°C of meer, met nauwelijks regen. En natuurlijk was het nagenoeg de gehele dag licht.

Vooraf hadden we natuurlijk een wensenlijstje gemaakt, waarbij op voorhand duidelijk was dat we wel heel veel geluk zouden moeten hebben om Giervalk en vooral Sneeuwuil te zien. Voor Stellers en Koningseider was iets minder geluk vereist, al wisten we wel dat we niet meer in het

juiste seizoen zaten. Stiekem ben ik blij dat we nog een paar soorten gemist hebben, want dat betekent maar 1 ding ....

En natuurlijk is het fantastisch welke soorten we allemaal *wel* gezien hebben, want 97 is echt een heel mooi aantal voor die regio. Naast de genoemde lifers heb ik vooral genoten van de vele franjepoten, de rit

langs de Tana-delta, het vérdragende geluid van de Roodkeelduikers in de Munklefjord en de uilensoorten.

Ook het gezelschap was top; we hebben het ongelooflijk leuk gehad en nu ik dit schrijf realiseer ik me des te meer hoe bijzonder het is dat de vogels ons ook op deze bestemming bij elkaar brachten. Want wat een prachtige, wonderlijke schepsels zijn het toch! Het meest onder de indruk was ik dan ook van de “gewone” soorten als Blauwborst of vooral Fitis – werkelijk overal hoorde je de melancholieke zang van die laatste. Een enkel struikje in een bar toendra landschap was genoeg. Vanaf zijn overwinteringsgebied heeft die Fitis zo’n 9.000 kilometer afgelegd – en dat vervult je dan met veel ontzag en waardering voor “onze” vogels, die ook dit voorjaar weer acte de présence zullen geven op bijvoorbeeld de Esscheplaat.

••

Dwergganzen in het Oudeland van Strijen gedurende het winterseizoen 2022/2023

ARIE EN LEEN VAN DER LINDEN

Op 17 februari 1988 vond ik in het Oudeland de eerste Dwerggans in een groep Brandganzen. Twee dagen later, ik had een week vrij, was ik op ongeveer dezelfde plek aan het zoeken toen er een Zweedse auto achter me stopte. Het bleek de projectleider te zijn die informeerde of ik wel eens een Dwerggans had gezien. Dat kon ik beamen, maar op de vraag of hij geringd was moest ik het antwoord schuldig blijven. Ik vogelde nog maar vrij kort en had er nog nooit van gehoord. Ik kreeg wat informatie mee van het project en deelde dat tijdens een vergadering van de vogelwerkgroep uit. De volgende jaren bleven de contacten met Zweden in stand. Vrijwel elk jaar werden in het Oudeland van Strijen wel Dwergganzen gezien, al waren die door de kleine aantallen wel lastig te vinden. En vanzelf heb je aanzienlijk minder tijd als je werkt. Na een VUT-regeling kwam er volop tijd vrij en zeker toen ook mijn broer van zo'n regeling gebruik kon maken waren wij vaak in het gebied te vinden. Omdat wij de plaatsen waar ze vaak verbleven wel begonnen te kennen, konden wij er vrijwel steeds een aantal terugvinden. En vele vogelaars, ook uit vrijwel alle West-Europese landen en zelfs een Amerikaan, konden wij helpen de vogels in beeld te krijgen. Toen de Zweden met het huidige systeem van ringen begonnen en het melden van ringaflezingen werd vergemakkelijkt door het digitale invoersysteem "Geese", zijn wij nog meer op ringen gaan letten. Op 22 oktober 2020 konden wij, met hulp van Wilson Westdijk, op één dag zelfs 25 ringen aflezen. Wij zeiden toen al: "Dat lukt nooit meer!"

De laatste tijd blijven de vogels meestal verder van de weg en zijn ze vaak lastig te vinden. Merkwaardig is dat de Dwergganzen dit schuwe

gedrag in Zweden niet tonen en aldaar vaak eenvoudig kunnen worden waargenomen. Omdat mijn broer en ik allang gepensioneerd zijn, en dus tijd genoeg hebben en elke dag er wel even uit willen (als het weer het toelaat), zijn wij vaak in het Oudeland te vinden. Iemand maakte weleens de opmerking: "Je kunt beter hier een caravan neerzetten; dan hoeft je niet elke dag heen en weer te rijden!". Het gebeurt vaak dat wij wekelijks toch wel 5 tot 6 middagen aanwezig zijn in het gebied. Naast het zoeken naar de Dwergganzen, en eventueel afleesbare ringen, zijn wij ook naar ringen van Brandganzen en Kolganzen gaan kijken. En al zoekende vind je dan soms ook andere leuke soorten zoals: een Steppevorkstaartplevier en – afgelopen seizoen – ook een aanmerkelijk aantal Roodhalsganzen, één en later nog eens twee Kleine rietganzen, alsook tweemaal een Rotgans; een juveniel en een adult.

Het aantal afgelezen ringen van Dwergganzen was dit seizoen heel gering: net geen 20 aflezingen van zo'n 10 verschillende exemplaren. Ook dit seizoen konden wij nogal wat vogelaars helpen de ganzen te zien. Bij mensen met alleen een fototoestel staan wij niet vooraan om ze te melden. Het antwoord is dan vaak wat zeurderig: "Ze zitten te ver voor een foto". Ik heb daarop wel eens geantwoord: "Word vogelaar, dan ben je wat vaker tevreden."

Seizoen 2022/2023

Na het broedseizoen komen veel Zweedse vogels, van thans twee broedlocaties, naar Hudiksvall (Zweden) om er te ruien. Daar werden deze maal zeker 24 juveniele exemplaren geteld; een mooi aantal! De aankomst in Strijen van de eerste ganzen was 1 dag vroeger dan vorig jaar, namelijk 22 september 2022. De vroegste aankomst ooit was 18 september 2020. Het aantal groeide wel, maar het precieze aantal was nauwelijks vast te stellen: ze bleven ver van de weg in een gebied met redelijk hoge vegetatie en rietstroken. Op 26 november 2022 konden wij een aantal van zeker 34 exemplaren vaststellen, maar hadden

17. Een deel van groep van 25 Dwergganzen, die geflankeerd door Eideereenden, Barsebäckshamn nabij Malmö passeerde. Barsebäckshamn, Zweden, maart 2023, Arne Andersson,

niet de indruk dat dit het exacte aantal was. Tot driemaal hadden wij een groep met vrijwel zeker een groter aantal Dwergganzen zien opvliegen, waarbij wij een aantal van ruim 40 telden. Bij dit soort acties wisten wij ondertussen dat de groep zich vaak in zijn geheel verzamelde. Toen wij na zo'n verplaatsing de groep redelijk vlot vonden, telden wij 34 exemplaren, maar 5 minuten later waren er nog maar 26 exemplaren te zien; de overige vogels waren in een oogwenk verdwenen in de greppels!

De laatste week van december zagen wij geen Dwergganzen meer; ze waren vertrokken naar De Petten, Noord-Holland, zoals gebruikelijk trouwens. Maar 5 januari 2023 zagen wij er weer 9; ze waren deels(?) weer terug. In De Petten werden overigens 45 exemplaren geteld; het terrein is daar wat overzichtelijker. Dat was vrijwel zeker de gehele groep uit het Oudeland. Het hoogste aantal telden wij dit seizoen op 4 maart 2023, namelijk 38 exemplaren. Op 19 maart 2023 zagen wij de laatste 2 exemplaren. Daarna vonden wij er geen meer; kennelijk waren de vogels vertrokken. Vorig jaar was dat 8

maart 2022. Op 25 en 28 maart 2023 werden in de omgeving van Malmö waarnemingen gedaan van 29 exemplaren. Kees Koffijberg (SOVON) meldde dat 9 van de 13 geringde vogels door ons zijn opgemerkt in het Oudeland van Strijen en daarnaast nog 1 in De Petten.

Vlot na aankomst werd nog een slachtoffer van de vogelgriep geborgen. Na de toestand van vorig jaar, toen vooral de Brandganzen werden getroffen, was het angstig afwachten naar het verloop van dit seizoen. Maar dat is gelukkig erg meegevallen, ook bij de Brandjes. Apart was dat in oktober 2022 ook weer Anjum werd bezocht door zeker 5 Dwergganzen; ze verbleven zoals gebruikelijk bij "Tipma". Later werd er ook nog een exemplaar gezien in de nabijgelegen Bantpolder. Maar ook bij het Sneekermeer was dit winterseizoen vaak een groep van zo'n 13 exemplaren te vinden. En verder werden in de omgeving van Lage Zwaluwe meerdere malen 2 exemplaren gemeld, evenals bij Goedereede in de polder Oude Oostdijk. Daar zagen wij ook zelf nog een paartje met een juveniel.

Ook in het buitenland waren er waarnemingen van Zweedse Dwergganzen, waaronder meerdere meldingen uit Duitsland van nabij de Lippe en enkele andere locaties. Vogels werden soms opgemerkt dankzij de aangebrachte zenders bij bijgezette geringde vogels.

Het Oudeland is dus niet meer de plaats waar vrijwel de gehele populatie overwinterd.

Verstoringen

En ja dan de verstoringen: sportvliegtuigjes die te laag vliegen en vooral helikopters zorgen soms voor flink wat paniek. Ook die van het leger, waarmee toch is afgesproken dat men zeker in de wintermaanden niet over het gebied zou vliegen. Maar ja, je aan een afspraak houden schijnt lastig te zijn voor onze nationale garde. In maart, met nog tienduizenden vogels aanwezig, vloog zo'n grote heli met veel lawaai laag over het gebied, daarbij het risico op aanvaringen met vogels kennelijk voor lief nemend.

Vroege Vogels

Een ander verhaal zijn de opnamen voor het programma "Vroege Vogels". Gerard Ouweneel was daarvoor benaderd en wij werden gevraagd om mee te helpen bij het vinden van de Dwergganzen. De afspraak was: verzamelen bij Gerards huis, waar wij werden verwelkomd door Els, die ons van een bak koffie voorzag. Voor het vertrek werd iedereen voorzien van een microfoon en opnameapparatuur om de gesproken tekst vast te leggen. Vanaf binnenkomst werd er gefilmd.

Het was eerst even wennen, maar al snel heb je daar geen erg meer in. Leen en ik vertrokken met een auto om de ganzen op te zoeken met twee videografen in ons kielzog. Gerard volgde met de rest en moest onderweg nog een interview geven. Via de Molenweg en de leidingstraat, waar soms Dwergganzen te zien waren, kwamen wij op de Waleweg. Vanaf deze weg kregen wij de eerste Dwergganzen in beeld, waarbij de vogels zoals gebruikelijk helaas vrij ver zaten. Niettemin werden hier opnamen gemaakt. Om te kijken of de ganzen vanaf de Molenweg beter zichtbaar waren, zijn we

daarheen gereden. Maar ook daarvandaan kwamen ze niet echt goed in beeld. Dan maar door naar de Vlaamseweg! En daar kwam een aantal van ongeveer 15 exemplaren redelijk in beeld. Vanzelf werd er weer gefilmd.

Hierna konden wij terug naar Maasdam, waar iedereen afscheid van elkaar nam. Het was een aparte, maar leuke ervaring en het is wachten op de uitzending die de ploeg van alle opnamen gemaakt heeft.

••

18. De eerste goed gedocumenteerde Humes Bladkoning van de Hoeksche Waard werd gevonden nabij een doe-het-zelf zaak in Oud-Beijerland. Oud-Beijerland, januari 2022, Bert-Jan Luijendijk.

Waarnemingen van schaarse en zeldzame soorten in de Hoeksche Waard in 2022

HANS WESTERLAKEN

Dit overzicht betreft de waarnemingen uit 2022 zoals deze op 3 januari 2023 op waarneming.nl stonden. Dit jaar werden 215 (onder)soorten gemeld; circa 5 soorten minder dan het gemiddelde van de afgelopen 10 jaar.

Nieuwe soorten waren de eerste goed gedocumenteerde Humes Bladkoning en Siberische Boompieper. Beide soorten waren al eerder gemeld in de Hoeksche Waard, echter zonder bewijsmateriaal. Van een Raaf op Tiengemeten ontbrak ook enig tastbaar bewijs.

Naast de nieuwkomers waren de Roodhalsfuut, Grote Zee-eend, Zwarte Zee-eend, Kwartelkoning, Gestreepte Strandloper, Steppe- en Grauwe Kiekendief, Hop, Buidelmees en nacht-trekkende Dwerggors,

Woudaap en Ortolaan hoogtepunten. De meeste van deze soorten waren weggelegd voor de snelle beslissers of verbleven slechts korte tijd ter plaatse.

Ganzen, Zwanen en Eenden

Tussen 1 en 22/1 bevond zich een Rotgans op en rond de Korendijksche Slikken; op 23/2 kwam een melding uit de Polder Zuid-Beijerland. Tussen 3/2 en 6/3 liepen wel of niet geringde Roodhalsganzen, met het hoogste aantal van 3, in het Oudeland van Strijen. Eén vogel bezweek aan de vogelgriep. De wilde status van de soort is diffuus en gezien het aantal waargenomen geringde vogels zou men kunnen concluderen, dat echt wilde vogels erg zeldzaam zijn.

Vanaf 12/10 tot 31/12 herhaalde dit tafereel zich, maar nu met maar liefst 5 exemplaren op 6/12 in het Oudeland. Tot 5 Kleine Rietganzen werden, behoudens een overvliegend exemplaar bij de Buttervlietpolder en over Oud-Beijerland, in het Oudeland van Strijen gezien tussen 29/1 – 5/2 en in het najaar tussen 4/10 – 1/12. Van 1/1 tot 6/3 werden maximaal 34 Dwergganzen in

het Oudeland van Strijen gezien. Op 22/9 waren de eerste alweer terug en werden er wederom maximaal 34 geteld tot het einde van het jaar.

De meeste Kleine Zwanen werden overvliegend gezien tussen 1/1 en 24/4 en wederom tussen 15/11 en 15/12. Pleisterende vogels zijn zeldzaam met 1 exemplaar in het Oudeland op 1/1 en 5 stuks bij Zuid-Beijerland op 2/1. Tot 3 stuks eerste-winter Wilde Zwanen werden bij Zuid-Beijerland gezien tussen 1/1 en 5/3, tussen 4/2 en 12/3 twee exemplaren in het Oudeland. Op 18/6 zwom een adulte vogel nabij de Costa del Spui, Goudswaard, en de enige waarneming in het najaar/winter was een exemplaar overvliegend bij de Korendijksche Slikken op 15/12.

19. Een van de Toppers die zich afgelopen winter thuis voelde op De Pit van de Korendijksche Slikken. Goudswaard, Korendijksche Slikken, december 2022, Arie den Tuinder.

Krooneenden werden tussen 3/1 en 26/3 slechts uit Oud-Beijerland gemeld. Hoewel de vogels wild gedrag vertoonden, lijkt een foto genomen op 26/3 dit tegen te spreken. De enige andere waarneming, van twee exemplaren, werd op 9/10 op de Korendijksche Slikken gedaan. De waarnemingen van Toppers kwamen, behoudens één van de Oostersche Bekade Gorzen op 8/1, allemaal uit de omgeving Ventjagersplaten, Tiengemetten, Korendijksche Slikken tussen 14/2 en 6/5. Een uitzonderlijke

waarneming was die van een man op de Korendijksche Slikken op 14/7. Vanaf 27/12 was aldaar weer een man te bekijken.

Een adult man Grote Zee-eend werd op 7/3, en opvallend genoeg op 3/6, gemeld bij het Ventjagersgaatje, dat technisch gezien net binnen de Hoeksche Waard valt. De enige, vrouw, Zwarte Zee-eend werd op 22/1 gezien en gefotografeerd bij de Haringvlietbrug. Nonnetjes werden gemeld uit het Oudeland van Strijen, de APL-polder, het Grootte Gat, het Hollands Diep bij Numansdorp en de Korendijksche Slikken, maar vooral op Tiengemetten met als hoogste aantal 14 aldaar. De waarnemingen vielen binnen 9/1 en 28/4 in het eerste deel van jaar. In het najaar/de winter tussen 28/10 en 27/12.

Hoenderachtigen en Rallen

Patrijzen bevinden zich vrijwel uitsluitend aan de westkant van de Hoeksche Waard. De meest betrouwbare plek is ten zuiden van Nieuw-Beijerland, maar gelukkig werden in aangrenzende polders, zoals Polder Oud-Beijerland, ook nog vogels gevonden. De maxima waren daar respectievelijk 13 en 11. De enige waarneming ten oosten van de A29 was 1 exemplaar nabij Klaaswaal. Van 28/5 tot 24/6 zat een roepende Kwartel in het Oudeland van Strijen. Andere roepende individuen werden

gemeld rond Strijen en Heinenoord. Het totaal aantal was maximaal 8. Een roepende Kwartelkoning zat van 5 tot 11/7 in de Hoogezandsche Polder. De laatste waarneming van deze soort, die door meerdere waarnemers gedaan werd, dateerde alweer van juli 2011.

Kraanvogels

Op 28/2 vlogen 's-nachts een aantal Kraanvogels over Maasdam. Op dezelfde dag vlogen twee groepen van respectievelijk 27 en 9 exemplaren langs Strijensas, op 3/3 achttien vogels over het Oudeland en op 24/3 vlogen twee stuks over Strijen. Een solitaire vogel verbleef van 22/4 tot 3/5 op Tiengemeten en op 12/5 vloog een vogel over de Korendijksche Slikken.

20. Gestreepte Strandloper en Kempphaan in vlucht. Numansdorp, Oostersche Bekade Gorzen, augustus 2022, Bert-Jan Luijendijk.

Futen

De in 2021 gevonden Roodhalsfuut verbleef tot 29/1 nabij de Haringvlietbrug.

Tussen 2/3 en 27/5 kwamen meldingen van maximaal 5 Geoorde Futen van de Ventjagersplaten, Tiengemeten, de Oosterse Bekade en de Hoogezandsche Gorzen.

Steltlopers

Tussen 30/4 en 9/5 waren er acht waarnemingen van de Zilverplevier en van 13/9 tot 4/11 vier. Het hoogste aantal was 7 op 30/4

te Nieuwendijk. Ten minste één Morinelplevier werd op 4/9 boven Oud-Beijerland genocmigd. Steltkluten werden gemeld uit het Oudeland en bij de Korendijksche Slikken tussen 1/5 en 12/8. Bij Korendijk kwamen twee jongen groot uit het tweede legsel. Op 27/4 en 4/6 was een Rosse Grutto aanwezig op Tiengemeten. Op de Oostersche Bekade Gorzen waren er op 1 en 9/5, alsmede van 7 tot 12/9 maximaal 3 aanwezig. Op 9/5 liep er ook een exemplaar in de APL-polder.

Een Steenloper was op 5/5 op de Oostersche Bekade Gorzen aanwezig. Een overvliegend exemplaar werd op 15/9 genocmigd boven Oud-Beijerland.

Een Kanoet was op 24/4 aanwezig op de Korendijksche Slikken, op 5/5 tot vijf exemplaren op de Oostersche Bekade Gorzen en op 7/5 nog een vogel aldaar. Twee Krombekstrandlopers werden op 14/5 op Tiengemeten waargenomen en tussen 29/7 en 12/9 minimaal 5 verschillende vogels bij de Oostersche Bekade Gorzen. Twee Temmincks Strandlopers zaten op 5/5 in het Oudeland, op 9/5 vijf stuks op Tiengemeten en op 14/5 één exemplaar aldaar. Op 17/5 foerageerden er 6 op de Oostersche Bekade Gorzen. De enige melding van een Drieteenstrandloper kwam uit de Geertruida-Agatha-polder, Puttershoek, op 1/9. Van 19 tot 24/3 liepen 3 vroege Kleine Strandlopers in de APL-polder. Tussen 24/4 en 24/10

waren tot maximaal 5 stuks aanwezig op de bekende waadvogelplekken, zoals de Leenheerengorzenpolder, Tiengemeten, de Oostersche Bekade Gorzen en de APL-polder. Op 19 en 20 augustus bevond de circa vijfde Gestreepte Strandloper voor de Hoeksche Waard zich op de Oostersche Bekade Gorzen.

De 25 waarnemingen van Bokjes kwamen voornamelijk uit het Oudeland, de Hoogezandsche Gorzen en de Korendijksche Slikken waar er op 15/1 maar liefst 6 overvlogen.

Meeuwen en Sterns

De trek van Dwergmeeuwen lijkt zich voornamelijk af te spelen aan de zuidrand van de Hoeksche Waard.

Waarnemingen kwamen tussen 10/4 en 2/5 van Tiengemetten, de Hoogezandsche Gorzen en de APL-polder. Het hoogste aantal van 17 op 23/4 kwam van de Hoogezandsche Gorzen.

Pontische Meeuwen werden op de traditionele plaatsen aan de zuid- en westkant van de Hoeksche Waard gezien en een handvol in het Oudeland van Strijen. Sinds de eerste waarneming in 2012 nam na 2016 het aantal waarnemingen explosief toe van 1 exemplaar in 2016 tot 45 waarnemingen van 48 exemplaren in 2022.

Behalve een adulte vogel bij Puttershoek tussen 29- en 29-9 werden alle waarnemingen van de Geelpootmeeuw weer langs de zuid- en westkant van de Hoeksche Waard gedaan. Veel waarnemingen zullen betrekking hebben op het broedpaar van de Ventjagersplaten, aangezien het veelal om adulte vogels ging. Tussen 25/8 en 14/9 bezocht een Reuzenster de Leenheerengorzenpolder. De locatie schijnt het monopolie te krijgen op deze steeds schaarser wordende doortrekker. Behoudens een vijftal bij de Oostersche Bekade Gorzen op 8/7 en een laat exemplaar op 25/9 op de Hoogezandsche Gorzen, waren alle andere waarnemingen van de Grote Stern aan de zuidwestkant van het eiland en de Ventjagersplaten tussen 6/5 en 5/9.

Zwarte Sterns werden tussen 16/4 en 21/5 gemeld langs het Hollands Diep, op Tiengemetten en met een hoogste aantal van 6 in de APL-polder op 9/5. Circa 90% van de waarnemingen van Dwergsterns kwamen tussen 6/5 en 15/9 van de Korendijksche Slikken en een enkele van Tiengemetten en de Ventjagersplaten.

21. Fraai beeld van de in de polder Oude Korendijk verblijvende Koereigers. Goudswaard, Polder Oude Korendijk, november 2022, Arij de Waard.

Ooievaars, Ibissen en Reigers

Op 10/8 was een Zwarte Ooievaar aanwezig in de APL- / Buttervlietpolder en op 16/8 werd een vogel van Tiengemetten gemeld. 90% van de waarnemingen van de Ooievaar waren overvliegend en werden voornamelijk ten oosten van de A29 gedaan. Tussen 18/6 en 23/7 werden 3 Zwarte Ibissen gemeld op de Oostersche Bekade Gorzen met uitstapjes op 19/6 naar Tiengemetten. Op 24/6 was er ook een exemplaar in de Leenheerengorzenpolder. Met 112 meldingen van veelal mensen buiten de regio bleken de vogels ook populair op landelijk niveau. Tussen 10 en 24/8 waren twee Kwakken nabij het Numansgors aanwezig. Op 9 en 10/9 een juveniele vogel bij Goudswaard. Op 13/9 vloog er een vogel 's-nachts, roepend, over Oud-Beijerland en werd er een eerste- kalenderjaar vanaf de boot gezien bij de Sasseplaat op 20/10. Een 's nachts overtrekkende Woudaap werd op 3/9 boven Oud-Beijerland genocmigd.

Voor Koereigers was het een topjaar met als hoogste aantal een groep van 61 op 30/11 bij Polder Oude Korendijk, Goudswaard. Lage aantallen werden in de eerste drie maanden gemeld bij Korendijk, het Oudeland en bij Westmaas. Tussen april en juni werd ook de APL-polder bezocht. De grote aantallen begonnen vanaf eind augustus vorm te krijgen met als topdag 15/9 met 45 stuks in het Oudeland en 15 op de Korendijksche Slikken. Na 11/10 verplaatste het circus zich voornamelijk naar Zuid-Beijerland en de Korendijksche Slikken en waren er daarbuiten weinig waarnemingen.

22. Eerstejaars Purperreiger op de wieken bij de Westerse Laagjes. Nieuwendijk, Westerse Laagjes, september 2022, Gert Huijzers.

Het aantal van 61 op 30/11 zou derhalve een samensmelten van de Oudeland- en de Korendijk-vogels kunnen zijn. Na de vorstinval begin december werd nog een groep van 23 gezien, maar aan het einde van de maand leken de meesten verdwenen.

Tussen 12/4 en 21/5 voltrok zich de voorjaarstrek van de Purperreiger over een breed front. Op eerstgenoemde datum vloog de grootste groep van 5 over Korendijk. Vanaf eind juli dienden zich de eerste najaarsvogels her en der aan met als grootste aantal een groep van 40 over 's-Gravendeel op 30/8. De laatste werd op 26/10 gemeld in Zuid-Beijerland.

Visarenden, Sperwers en Valken

Op 11/4 vloog de eerste Visarend over Nieuw-Beijerland. Tot 22/5 vlogen her en der vogels richting broedgebieden. Tussen 20/5 en 27/7 werden soms twee exemplaren op Tiengemeten gezien en kan er voorzichtig aan vestiging daar of in de regio gedacht worden. Vanaf augustus werden, naast Tiengemeten, voornamelijk ook vogels gezien in de APL-/Buttervlietpolder en op de Korendijksche Slikken. De laatste waarneming was op 26/10 bij Korendijk, hoewel het waarnemingsbord op Tiengemeten ook onbevestigde december-waarnemingen meldde.

De enige voorjaarswaarneming van een Wespendif was op 16/5 boven het Vuile Gat. Van 18/8 tot 19/9 werden verspreid over het eiland een 15-tal waarnemingen gedaan, waarvan 6 stuks over de Buttervlietpolder op 28/8 de meest opvallende was. Een eerste-kalenderjaar Steppekiekendief werd op 14/10 gefotografeerd op de Korendijksche

Slikken. Grauwe Kiekendieven werden op 4/6 gefotografeerd op de Korendijksche Slikken en op 4/9 in de APL-polder. Rode Wouwen werden her en der een negental keer gemeld tussen 28/2 en 16/6. In het najaar tussen 5 en 25/10 volgde nog een vijftalmelding met eenzelfde verspreidingspatroon. Vanaf 4/1 tot en met 17/3 werd de Hybride Zwarte x Oosterse Zwarte Wouw vanaf Korendijk gemeld. Tussen 11/4 en 11/8 vlogen circa 14 Zwarte Wouwen over een breed front over het eiland.

Smellekens blijven in de winter schaars en worden vrijwel allemaal op de traditionele plaatsen als het Oudeland, Tiengemeten en de Korendijksche Slikken waargenomen. De meeste

waarnemingen in het najaar komen, niet geheel verrassend, van de Trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard (TTP).

Uilen

Velduilen waren zeer schaars met vijf waarnemingen tussen 12/9 en 4/12, waarvan 3 in het Oudeland. De waarneming bij Heinenoord op 20/9 betrof helaas een windmolenslachtoffer.

Hoppen, Spechten en Klauwieren

Op 15 en 16/4 werd een Hop op Tiengemeten gezien en gefotografeerd en op 14/9 in Numansdorp. Op 29/4 bevond zich een Draaihals in de Polder Oude Korendijk, op 24 en 25/8 2 exemplaren op twee verschillende locaties, op Tiengemeten. Op dezelfde dag maar liefst twee exemplaren samen in Mijnsheerenland en op 11/9 een exemplaar in de APL-polder. De Kleine Bonte Specht werd van de Esscheplaat gemeld met een maximum van 3 roepende mannetjes. Een exemplaar passeerde de TTP op 7/10.

Meldingen van Klapeksters kwamen op 3/3 van Tiengemeten en op 1/10 van de Korendijksche

Slikken. De vogel in Oudeland-Noord liet zich op 10 en 11 oktober fraai bekijken.

Wielewalen

De Wielewaal lijkt zijn beste tijd als broedvogel in de Hoeksche Waard gehad te hebben. Na een melding op 16/5 in Mijnsheerenland werden alleen zingende vogels op 28/5 en 7/6 van het voormalige bolwerk, de Esscheplaat, gemeld.

Kraaien

Roeken werden met maximaal 5 exemplaren rond Nieuw-Beijerland gemeld. De melding van een Raaf op Tiengemeten kon helaas niet met geluid of beeld bevestigd worden. Gezien de uitbreiding van de soort naar het westen, lijkt het slechts een kwestie van tijd, dat de soort hier met volledige zekerheid wordt waargenomen.

Zangvogels

Buidelmezen werden tussen 9/5 en 12/11 gemeld van Tiengemeten, de Korendijksche Slikken en voorbijvliegend langs de TTP. Deze soort wordt vervaagd om mogelijke broedgevallen te beschermen.

23. Een van de Siberische Tjiftjaffen die in de herfst van 2022 de Tiengorzen aandeed. Nieuwendijk, Tiengorzen, november 2022, Bert-Jan Luijendijk.

24. Voorjaar op z'n best: een Noordse Kwikstaart in de APL-polder. Strijensas, Albert-, Pieters- en Leendertspolder, mei 2022, Dirk van Doorn.

Boomleeuweriken werden allen overvliegend waargenomen. In het voorjaar is de soort zeldzaam met slechts 3 waarnemingen op 27/2, 4 en 12/3. Vanaf 22/9 trokken er, met maximaal 27 exemplaren langs de TTP op 10 en 17/10, ook snelden enkele langs Nieuwendijk, Oud-Beijerland en de Haringvlietbrug. De enige Fluitier van het jaar werd op 16/8 bij de Oostersche Bekade Gorzen gevonden. Dit was tevens het eerste geval in het najaar en paste mooi in het landelijke beeld van veel najaar-waarnemingen.

De vondst van de eerste, goed gedocumenteerde, Humes Bladkoning, werd op 12/1 gedaan door een scherpe waarnemer tijdens een bezoek aan een doe-het-zelf zaak in Oud-Beijerland. De vogel werd op 5/2 het laatst gemeld.

Bladkoningen werden op 28/9 gemeld uit Mijnsheerenland, op 1 en 2/10 van de TTP en 4 exemplaren tussen 3/10 en 11/11 bij Nieuwendijk. Tussen 6/1 en 17/2 werd een Siberische Tjiftjaf op de Korendijksche Slikken

gezien en gehoord. Op 4/3 een exemplaar op Tiengemeten en van 8 tot 19/3 een exemplaar bij Mijnsheerenland. Op 18/10 en 5/11 was er een exemplaar bij Nieuwendijk.

Spotvogels lijken zich de laatste jaren te stabiliseren met gemiddeld circa 80 meldingen per jaar over de laatste 5 jaar. De meeste meldingen kwamen van de zuidoostkant van de Hoeksche Waard en Tiengemeten.

Tussen 2/2 en 9/6 werd de Grote Lijster verspreid over het eiland slechts dertien keer gemeld. Een aantal daarvan zou mogelijk betrekking kunnen hebben op broedgevallen. Tussen 2/10 en 5/11 vlogen er 137 over de TTP met een piek van 66 op 20/10. Na 5/11 kwamen nog slechts 5 meldingen binnen.

Op 20/4 werd een Bonte Vliegenvanger bij Zwartsluisje gezien. Alle andere waarnemingen werden tussen 14/8 en 29/9 gedaan. Opvallend veel waarnemingen werden binnen de bebouwde kom gedaan.

Drie verschillende Engelse Gele Kwikstaarten werden tussen 25/4 en 9/5 in de APL- en

Buttervlietpolder gezien. Alle Noordse Gele Kwikstaarten werden tussen 19/4 en 14/5 in de APL-polder gezien met maximaal 2 stuks tegelijkertijd. Het totale aantal lijkt de 7 niet te overschrijden.

Rouwkwikstaarten werden al op 27/2 op de Hoogezandsche Gorzen gemeld, op 3/3 en 20/4 op Tiengemetten, tussen 10 en 28/4 viermaal uit de APL-polder en op 17/4 uit het Oudeland.

De eerste met geluid gedocumenteerde Siberische Boompieper vloog op 25/9 over de TTP. Slechts 15 van de 77 waarnemingen van de Appelvink kwamen van buiten de Esscheplaat en de TTP. De overige waarnemingen op het eiland waren vooral overvliegend. Gezien de geschikte habitat van aangeplante bossen in de Hoeksche Waard, zou de soort daar waarschijnlijk ook gevonden moeten kunnen worden. Goudvinken werden gemeld nabij Numansdorp op 8/1, opmerkelijk qua locatie en datum in Strijensas op 15/5, 2 overvliegende exemplaren op 10/10 over Numansdorp, tussen 19 en 23/10, 3 exemplaren over de TTP en tenslotte een vrouw op de Korendijksche Slikken op 14/12. Kleine Barmsijzen vlogen op 22 en 23/10 over de TTP. Op 11/10 vloog een Europese Kanarie over bij Nieuwendijk.

Op 28/10 vlogen twee Geelgorzen over de TTP . Veelal solitaire Ortolanen werden op 25/8 en 30/8, alsook op 2 (2 exemplaren), 4, 6 en 7 september boven Oud-Beijerland en op 11/9 boven Klaaswaal genocmigd. 's Lands eerste nocmig-Dwerggors vloog op 10 oktober over Oud-Beijerland.

Kruisbekken werden in 2022 niet gemeld.

••

Verslag huiszwaluwenproject Hoeksche Waard 2022

JOKE BOERLAGE

Allereerst een terugblik op de weersomstandigheden in het seizoen 2022.

De lente was vrij zacht, droog en zeer zonnig. In mei werd al de eerste zomerse dag van het jaar genoteerd. In april viel alle neerslag vooral in het begin van de maand en in mei viel de neerslag juist in de tweede helft van de maand.

Daartussen kende de lente een lange periode van droogte die de Huiszwaluwen problemen bezorgde bij het bouwen en herstellen van de nesten. Huiszwaluwen die een compleet nest ter beschikking hadden of een kunstnest hadden gevonden konden eerder met broeden beginnen en waren bij de start van het broedseizoen daardoor in vergelijking met de andere huiszwaluwen in het voordeel.

De zomer van 2022 was zeer warm, extreem zonnig en zeer droog. Juni was de natste zomermaand. In de laatste dagen van juni waren er zware onweersbuien en in juli en augustus viel de neerslag vaak tijdens soms zware buien. Het beeld van deze zomer paste in dat van het veranderende klimaat: zonnige en warme zomers met een grillig neerslagpatroon.

Nestonderzoeken

Bij de Huiszwaluw duurt de volledige broedcyclus zo'n 44 dagen (eileg 5 dagen, broeden 15 dagen, jongen 24 dagen). Kenmerkend voor de Huiszwaluw is dat er 2 pieken in het broedseizoen zijn en dat zijn de periodes van het eerste en tweede broedsel. Nadat een broedsel mislukt is, kan een paartje overgaan tot een vervollegselsel. In de Hoeksche Waard geeft een kleine groep huiszwaluwliefhouders sinds 2018 de gegevens van hun huiszwaluwnesten door aan de coördinator van het huiszwaluwproject. Deze meldingen helpen mee om een beeld te krijgen

25. Huiszwaluwnest in de Torensteepolder. Een voorbeeld van inventiviteit in het vinden van broedplaatsen. Numansdorp, juli 2022, Joke Boerlage.

van de ontwikkelingen tijdens het seizoen en zijn dan ook zeer waardevol.

Aankomst en nestbezoek

De vroegste Huiszwaluwen in de Hoeksche Waard werden pas op 11 april 2022 gezien en dat is al gauw zo'n 10 dagen later dan "normaal". De zwaluwen van de Stougjesdijk kwamen dit jaar op 11 april een kijkje nemen. Op 12 april volgden 2 Huiszwaluwen in Heinenoord en tussen 16 en 24 april kwamen er meldingen vanuit de hele Hoeksche Waard.

Eind april en in de eerste helft van mei zochten veel Huiszwaluwen de nesten op, maar zorgde de droogte ook voor veel vertraging bij de nestbouw.

In juni werden de eerste eierschalen onder nesten gevonden. Er waren eind juni echter ook nog Huiszwaluwen bezig met de nestbouw.

Dat is laat en de meeste van deze vogels zullen dan ook niet meer aan een 2e legsel toegekomen zijn.

Tellingen

Sinds 1987 worden de bewoonde huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard door een groep vaste tellers uit de vogelwerkgroep van het HWL jaarlijks geteld, een prachtige prestatie! Dankzij de vele tellers is het ook in 2022 weer gelukt om de Hoeksche Waard volledig te inventariseren. De tellers worden hierbij ondersteund door de meldingen van bewoners die huiszwaluwnesten aan hun huis of in de omgeving hebben. De trend kan zo door de jaren heen goed gevolgd worden en daardoor weten we dat de ontwikkeling in de Hoeksche Waard aardig overeen komt met de landelijke trend.

Het totaal aantal bezette huiszwaluwnesten is in 2022 uitgekomen op 1469.

In vergelijking met 2021 is dat een vooruitgang van 83 nesten. In de getelde jaren van 1987 – 2022 komt 2022 op de 6e plaats en dat is een mooi resultaat! De 10 beste jaren op een rijtje:

Jaar	Aantal bezette nesten
1992	1617
1990	1518
2019	1506
2020	1499
1993	1475
2022	1469
1991	1423
2021	1384
2010	1341
2018	1337

26. Overzicht van de 10 beste huiszwaluwenjaren in de Hoeksche Waard, gemeten naar het aantal bezette nesten.

Van het totaal aantal kolonies zaten er 18 in de plus en 15 in de min.

Numansdorp en de Hoogezandsche Haven hadden dit jaar met rond de 150 bezette nesten een topjaar. Goudswaard moest dit jaar een stapje terug doen en Oud-Beijerland kwam de

dip van vorig jaar te boven. Heinenoord deed het dit jaar ook weer erg goed. Aan de Blaaksedijk zijn er over alle jaren gezien alleen in 2016 meer nesten geteld. Zuid-Beijerland is met een mooi herstel bezig en kwam op gelijke hoogte met het aantal van 2014: 81 nesten. Voor Polder Nieuw Piershil was dit het beste jaar ooit!

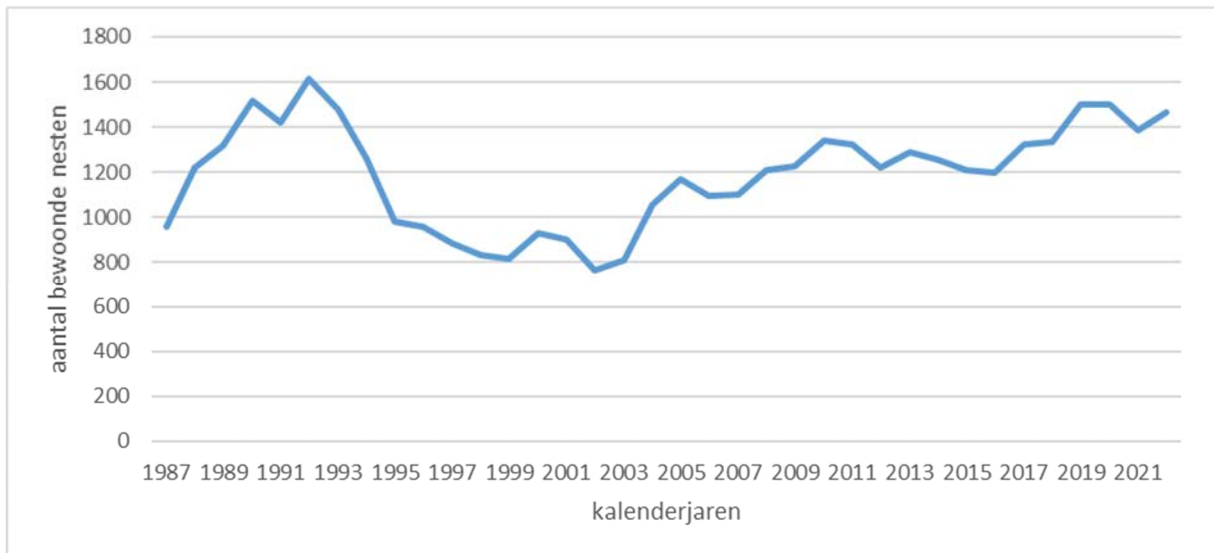
Aan de Zinkweg was aan een huis na 4 jaar ineens weer 1 van de 2 kunstnesten bezet. Het heeft echt zin om nesten nog jaren na leegstand te blijven controleren, want het is al meerdere keren voorgekomen dat inactieve nesten na jaren ineens toch weer bezet zijn.

De oorzaak van de achteruitgang bij kolonies ligt soms in predatie door spechten of eksters en vaak in het afvallen van nesten. De droogte van dit jaar zal mede debet geweest zijn aan de vele afgevallen nesten. Bovendien komt het helaas nog steeds voor dat nesten voorafgaand aan het broedseizoen verwijderd worden en het lukt de Huiszwaluwen niet altijd om een goede vervangende plek te vinden. Dit jaar had de sloop van de kerk in Zuidzijde het verlies van een mooie kolonie tot gevolg (19 nesten in 2021).

Uitvliegen eerste legsel en tweede legsel

Eind mei werden de eerste eierschalen onder de nesten gemeld en de vroegste jongen vlogen eind juni tot begin juli uit. De grootste groep vloog dit jaar tussen 10 en 20 juli uit. Dat is iets later dan de vorige jaren. De vertraging is waarschijnlijk veroorzaakt door de al eerdergenoemde periode van lange droogte in het voorjaar die veel Huiszwaluwen in de problemen bracht tijdens de nestbouw.

Huiszwaluwen waarvan de jongen laat uitvliegen beginnen niet meer aan een 2e legsel en vertrekken in de loop van augustus al naar het zuiden. Op basis van de meldingen en de aanvullende waarnemingen is de ruwe schatting dat het percentage tweede legsels ergens tussen de 30 en 40% zal hebben gelegen. Voor een echt goed beeld zijn er meer harde gegevens nodig. De grootste groep vloog in de eerste helft van september uit.

27. Verloop van het aantal bewoonde huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987 - 2022.

Bijzonderheden

Opvallende zaken tijdens het broedseizoen van 2022 waren:

- In een grote kolonie was een mannetje Huismus erg actief. Hij bezocht regelmatig de huiszwaluwnesten. Op een gegeven moment hield hij met zijn snavel een Huiszwaluw aan de snavel vast. Hij liet de Huiszwaluw even bungelen en liet daarna pas los. Het moet geen pretje geweest zijn voor de zwaluw. Het nest is wel in het bezit van de huiszwaluwen gebleven. De Huismussen pikten nog wel een ander nest in.
- In de Mariapolder waren veel verlaten nesten en er waren veel nesten door Huismussen gekraakt. Dat gold ook voor de kolonies aan de Hoekseweg.
- In Goudswaard waren er afgevallen nesten en er waren nesten gepredeerd door spechten en/of Eksters.
- In Maasdam was een mooie kolonie gehalveerd door afgevallen nesten en in Mookhoek waren ook veel afgevallen nesten.
- Aan de Oudendijk in Strijen waren weer veel kunstnesten bezet en werd de kolonie verder uitgebreid met natuurlijke nesten.
- Bij een ander huis bij Strijen was het aantal nesten ruim verdubbeld! De Ringmussen

kregen dit jaar geen kans om nesten te kraken.

- In de Van Galenstraat aan de Blaaksedijk was een mooie kolonie te vinden van 24 nesten. De Huiszwaluwen kwamen 's avonds graag water drinken uit de waterbakjes die speciaal voor de zwaluwtjes werden neergezet. De vogels controleerden wel eerst of er geen kat in de buurt zat. In tijden van droogte voorzien de waterbakjes echt in een behoefte.

Vertrek Huiszwaluwen uit de Hoeksche Waard in 2022

In Zuid-Beijerland werden de nesten na 15 september niet meer bezocht. Aan de Stougjesdijk werden echter t/m 29 september nog huiszwaluwen gezien. De grootste groep zwaluwen was op 19 september vertrokken. De voorgaande jaren was dat op 10 september. Ook aan de Westdijk werden eind september de Huiszwaluwen voor het laatst gezien.

Boven het Oudeland van Strijen werd op 7 oktober nog een overvliegende Huiszwaluw waargenomen en op 8 oktober zijn op de trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard de laatste 4 Huiszwaluwen van 2022 gezien.

Spannende ontwikkelingen

Zoals bekend zijn er plannen voor nieuwe woonwijken in de Hoeksche Waard. In al deze wijken wordt er ruimte gegeven aan water. Wanneer er aan de nieuwe huizen nu ook nog overstekken zitten, biedt dat Huiszwaluwen mogelijkheden om nesten te bouwen. Als voorbeeld noem ik de Torensteepolder in Numansdorp. Al vanaf de oplevering van de eerste huizen zagen Huiszwaluwen nieuwe nestmogelijkheden. Tijdens al de menselijke bouwactiviteiten bouwden zwaluwen onverdroten aan hun eigen nesten en in dat eerste seizoen in 2020 werden al 15 bewoonde Huiszwaluwnesten geteld. In 2021 liep het aantal op naar 31 bewoonde nesten en in 2022 kwam het aantal op 37 bewoonde nesten. De realiteit is echter ook dat er voorafgaande aan de bouw van de nieuwe wijk huizen met huiszwaluwnesten gesloopt waren en dat de Huiszwaluwen van die nesten naarstig op zoek moesten naar vervangende woonruimte, maar toch .... Huiszwaluwen zijn zeer inventief. Als er dus al huiszwaluwnesten in de buurt van de nieuw te bouwen wijken bekend zijn, dan is het zeker heel interessant om de ontwikkelingen in zo'n nieuwe wijk in de gaten te houden. Bewoners in die nieuwe wijken van huizen zonder geschikte overstek kunnen de huiszwaluwen natuurlijk ook een handje helpen door kunstnesten op te hangen. Zo kan het versterken van de biodiversiteit in een nieuwe wijk op een fijne manier een handje geholpen worden en de Huiszwaluwen vergroten absoluut de levendigheid in de nieuwe wijken.

In memoriam

Helaas is op 21 januari 2023 Marian den Ouden overleden. Marian behoorde tot onze groep vaste huiszwaluwtellers en heeft vele jaren samen met haar man en Marjan Vos de bewoonde huiszwaluwnesten in Numansdorp en ruime omgeving geteld. Zij heeft een aanzienlijke bijdrage geleverd aan het huiszwaluwproject in de Hoeksche Waard en we zijn haar daar zeer erkentelijk voor. Wij zullen haar missen.

Vertrek en aankomst

Helaas moeten we in verband met hun verhuizing naar Drenthe afscheid nemen van Mieke Luitwieler en Rob Strucker. Zij hebben vele jaren de bewoonde huiszwaluwnesten van Maasdam en omliggende dijken geteld. Mieke en Rob: heel erg bedankt en veel geluk en veel huiszwaluwen in Drenthe!

Gelukkig is vervanging geregeld en heeft Karin van der Berg veel zin om het blok van Maasdam te gaan tellen.

Dankwoord

Ik wil alle tellers en nestonderzoekers heel hartelijk danken voor al hun inspanningen in 2022. Het was weer groots werk!! We hopen van harte dat we ook in 2023 weer op alle medewerkers kunnen rekenen!

- ❖ [Bijlage 4: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987-2022.](#)

••

28. Drukte na het uitvliegen! Strijensas, Albert-, Pieters- en Leendertspolder, juli 2022, Joke Boerlage.

Verslag oeverzwaluwenproject Hoeksche Waard 2022

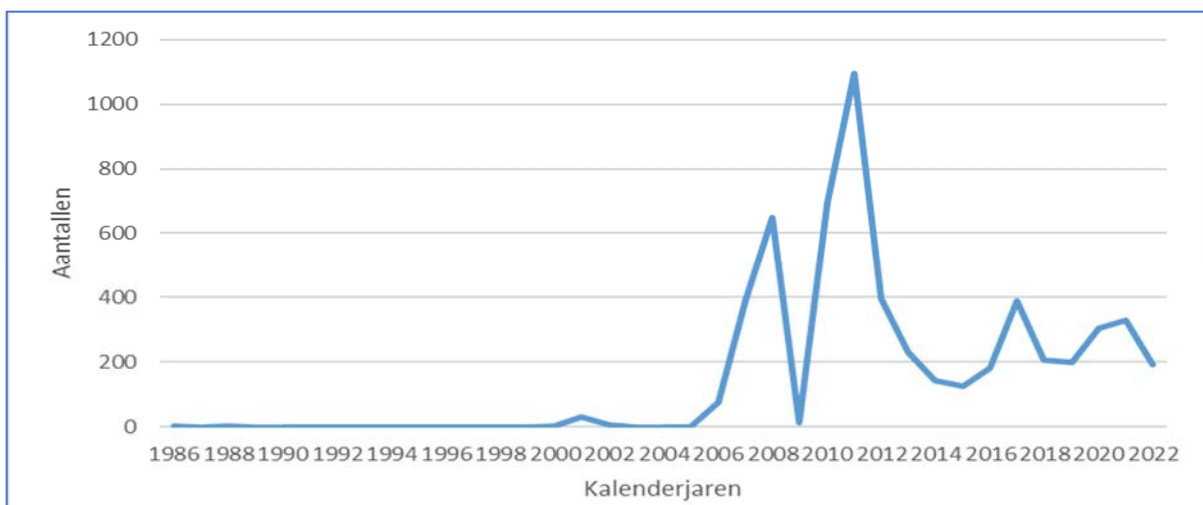
JOKE BOERLAGE

De totaalscore van het aantal bewoonde oeverzwaluwnesten in de Hoeksche Waard in 2022 is 194 – verdeeld over 6 locaties. In vergelijking met 2021 is er sprake van een achteruitgang van 135 nesten.

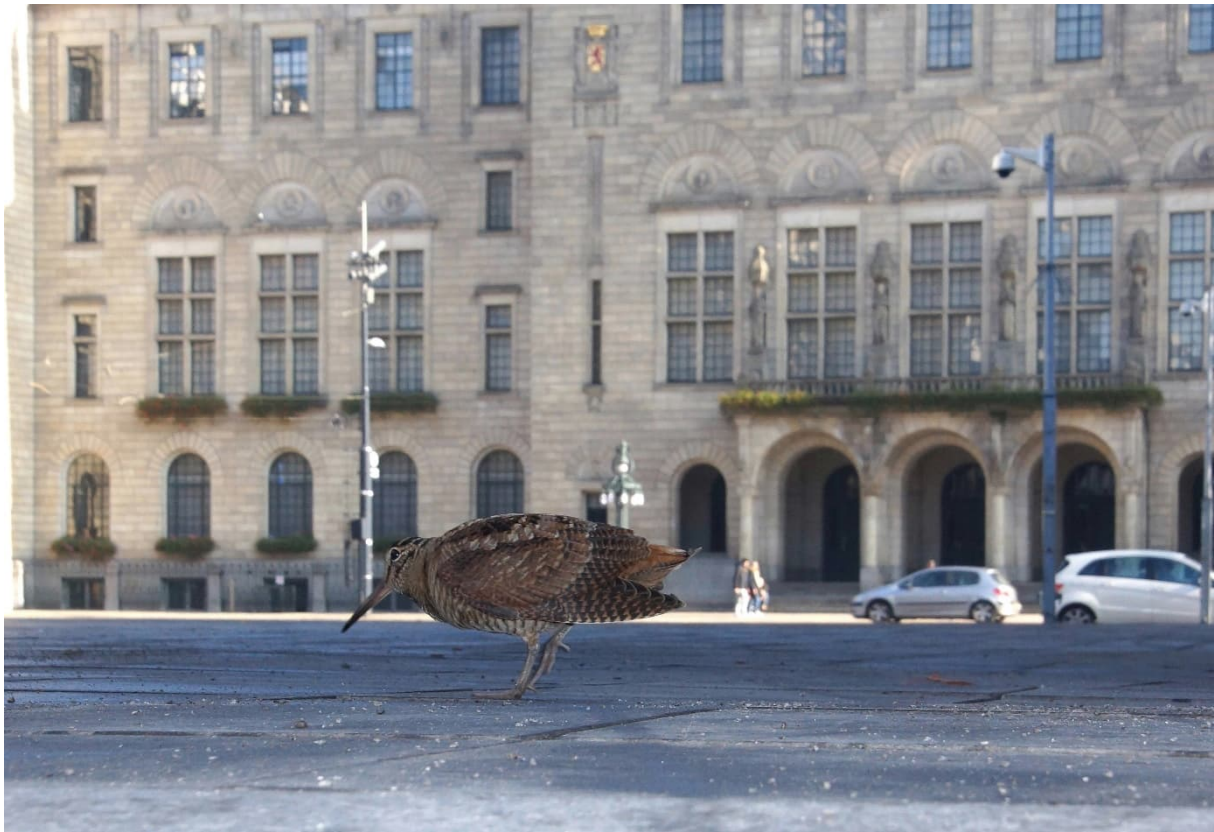
Zie voor de resultaten van alle kolonies de bijlage met het kolonie-overzicht van SOVON, waarbij mijn dank uitgaat naar alle tellers.

Onderstaande lijngrafiek geeft het aantalsverloop vanaf 1986 tot en met 2022 weer.

- ❖ Bijlage 5: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in oeverzwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1986-2022.

29. Verloop van het aantal bewoonde oeverzwaluwnesten in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987 - 2022.

30. De Coolsingelsnip die ooit de NRC haalde. Rotterdam, Coolsingel, november 2015, Sytske Dijkse.

Enerverende koffiebreaaks II

GERARD OUWENEEL

Rond 1 september vorig jaar inspireerden de vogels in ons Maasdamse tuintje tot het verhaaltje Enerverende Koffiebreaaks. Dat verscheen in de vorige In Vogelvlucht. Twee Gekraagde Roodstaarten en de beide soorten vliegenvangers vond ik een veelbelovende ouverture tot een paar fijne herfst tuinvogelparties. Met bezoeken van vogelsoorten zoals regelmatig een Grote Gele Kwikstaart bij de vijver, een aardig clubje zeer gewaardeerde Koperwieken die de meidoorns stripten en vier Kepen die zich metterwoon op de voertafel hadden gevestigd was najaar 2021 voor wat tuinvogels betreft de moeite waard geweest. Ik ontveins mij niet dat ik die soorten wekelijks met enige voldoening via de Jaarrond Tuintelling inbracht. Een extra bonus was Mazzelaar. Dat legde ik al eens uit, maar even een reminder.

Mazzelaar was en is onze man wijkspewer. Hij kreeg zijn naam omdat witte vlekken op bovendelen en achterkop hem, met wat fantasie, een gepokt en gemazeld uiterlijk geven. En ook omdat hij, naar onze opvatting, met zo'n aardig van potentiële prooien voorziene voertafel in zijn jachtterritorium niet te klagen had. Dus dat met onze pogingen het tuinvogels naar de zin te maken hij mazzel had. Mazzelaar ontpopte vorige winter zich óók als een bedreven muizenjager. Deze zoogdiertjes leiden onder de voedertafel een liederlijk dus kroostrijk bestaan, waarvan wij de resultaten vanachter de pui bij de vleet waarnemen. Dat deed Mazzelaar ook. Het hele verhaal van diens transfer van vogel- naar ook muizenjager verscheen in De Takkeling.

Na de tuinvogelglorie van rond de maandwisseling van augustus naar september, en mijn daardoor opgeklopte verwachtingen, verliep najaar 2022 echter wat de tuinvogelscene betreft povertjes. Met geen Grote Gele Kwik, geen Kepen en zelfs geen

Staartmezen werd deze eigenlijk een anticlimax. Gelukkig wel Koperwieken, maar minder dan in 2021. Wel meer Zanglijsters, een soort die bij mij qua waardering de Koperwiek nagenoeg evenaart. Maar ook geen Mazzelaar! Terwijl ik toch een zware tak dusdanig uitnodigend op het gazonnetje gedeponneerd had dat vanaf die zitstok hij gerieflijk zicht kon hebben op zich tegoed doende muizen onder de voertafel. En, desgewenst, daarvanaf zich ook snel tussen die zoogdierpjes kon storten. Om te bevorderen dat de muizen zich voor Mazzelaar vrijelijk blootgaven strooide ik regelmatig een handjevol voor zaadetertjes bedoeld Vivara-fastfoodlekkers in de onmiddellijke nabijheid van de neergelegde stok.

Omdat ik mij bewust ben in de ogen van muizenfans achteloos de levens van dat gedierte op te offeren ten gerieve van onze fraaie tuinsperwerman, meen ik er goed aan te doen hierbij excuses aan te bieden aan de Zoogdierenvereniging.

Wel overtrekkende exemplaren in het najaar maar een sperwerloze tuin. Nu zit ik niet de hele dag naar buiten te koekeloeren en evenmin biedt mijn werkkamer zicht op het achtertuinje. Mogelijk heb ik dus sperwerraids gemist. Maar op 8 november jongstleden raasde er eindelijk out of the blue een man naar de voertafel en twee dagen later opnieuw. Zonder succes. Na de raids volgde er een korte break op die tafel, waarna weer foetsie. De tekening van beide was identiek dus aannemelijk was dat het dezelfde vogel betrof. De sperwerman van vorige winter bezat ook dat schitterend uitgekleurde verenpak, inclusief de mazeldecoraties. Op 17 november was hij er weer. Na opnieuw een vergeefse raid op tuinvogels schoot hij onder de voertafel en kwam hij eronder vandaan met een muis in zijn tengels. Zonder een stop spurte hij richting het wijkgroengordeltje. Mazzelaar kreeg een applausje en de muis een schietgebedje. De volgende ochtend zat hij al bijtijds vanaf hetzelfde wilgenstompje als vorig jaar naar de grond te turen. Vooralsnog liet de door mij zorgvuldig neergelegde zware tak hem koud. Het

weerzien met Mazzelaar gevoelde enigszins als de terugkeer van de Verloren Zoon.

Vanaf het moment dat deze weer vanaf zijn wilgenstompje de bodem op muizen afspeurde werd de vorige winter door ons ingevoerde aanloopprocedure richting pui weer van kracht. Deze houdt in om binnenskamers vandaan omzichtig naar die stomp te gluren of Mazzelaar erop zit en daarna, bij ontbreken, doorsloffen voor de gebruikelijke routine-inspectie van de tuinavifauna, een controle die een aantal malen per dag plaatsvindt.

Zo ook op 19 november, een ochtend met matig zicht. Om 10.15 uur, bij aanvang van de koffiebreek, viel geen Mazzelaar te bespeuren. Dus drentelde ik onbekommerd naar de pui. Dat had ik beter voorzichtiger kunnen doen. Uit de border maakte zich een bruin getint bollig schepsel los dat het goeddeels met herfstbladeren bedekte vijverpad af rende en daarna vanaf het gazon wegvloog, ook richting wijkgroengordeltje. Eerst schoot mij door het hoofd dat een van de tuinegels weg repte en daarna dacht ik even aan die "wegrollende" bal op het nachtelijke strand van Stewart Island onder Nieuw-Zeeland, waarvan onze gids verklaarde dat het een Kiwi betrof ..... dat is een ander verhaal. De jizz bij het wegvliegen, inclusief de schuin naar beneden gerichte snavel, bracht na die eerste impulsgedachten als oplossing Houtsnip. De kreet waarmee ik diens naam uitriep moet buitenshuis te horen zijn geweest.

Stellig zijn er collega-vogelaars die wat schouderophalend van mijn Houtsnip-vreugde kennismaken. Want wellicht is deze voor hen niet bijzonder. Neem bijvoorbeeld Sytske en Adriaan Dijkse. Die wonen op Texel tegen De Dennen aan. 's Zomers behoeven ze deze maar even in te gaan om een Houtsnip te zien. Maar toen Sytske eens op een vroege zondagochtend over de Rotterdamse Coolsingel liep op weg naar een bezienswaardigheid, en daar een Houtsnip zag drentelen, keek ze wel op. Schepsels die op een vroege zondagochtend op de Coolsingel lopen zijn meestal nóg op. Sytske

had die ervaring in november, de maand waarin Monique de Vrijer van de Vogelklas Karel Schot aan de hand van het toppende aanbod van in en rond de stad defect geraakte Houtsnippen precies kan merken in welke dagen zich de houtsnippendoortrek voltrekt. Toen ik "mijn" Houtsnip had ingebracht op de Hoeksche Waardse waarnemingensite volgde felicitaties van collega-vogelaars uit de streek. Zodat ik concludeerde dat ook voor hen een Houtsnip niet alledaags was. Hetgeen goed was voor het zelfrespect.

Bij aanhoudend winters weer zijn hier in de Delta kwelsloten die alsdan door Houtsnippen worden opgezocht. Maar zulke winters lijken verleden tijd en die plekken zijn bij vogelaars bekend. Zodat vogelaars daar soms in files staan.

Een week later op de Landelijke Dag kocht ik prompt De Houtsnip van Erwin Kompanje.

••

31. Telpost in Cardel, waar een niet aflatende stroom roofvogels ons passeerde. Cardel, Mexico, oktober 2022, Marianne van der Waal.

River of raptors

MARIANNE VAN DER WAAL

In de nieuwe folder van Stichting Vogelreizen stond een reis beschreven met de intrigerende titel "River of Raptors". Door die aankondiging kreeg ik direct visioenen van een rivierbedding vol gigantische dinosaurussen, die de grond lieten trillen en alles vertraptten wat voor hun kolossale poten kwam.

Maar .... dat was mijn fantasie die met me op de loop ging. Niks dinosaurussen of andere grote rovers, het ging om roofvogels op trek en dan in zulke overweldigend grote aantallen dat er van een ware tsunami aan vogels gesproken kon worden.

Dat wilde ik wel met eigen ogen zien. En zo vertrok ik in oktober 2022 met Janus en een groepje vogelaars naar Mexico om daar dat bijzondere fenomeen mee te maken.

Na onze aankomst in Mexico City gingen we op weg naar de provincie Veracruz. Tot mijn

verrassing zagen we onderweg 3 keer een Coyote. Geen vogel maar wel mijn eerste Coyote ooit!

Voordat we aankwamen bij ons hotel bezochten we de 2 telposten waar elk jaar tussen half augustus en half november alle passerende roofvogels geteld worden. Dat zijn er zo'n 5 miljoen! Ze komen uit Oost-, West- en Centraal Noord-Amerika, voegen zich samen boven de smalle strook van 20 tot 25 kilometer breed die Noord- en Zuid Amerika met elkaar verbindt en passeren de telposten op hun reis naar hun winterverblijf in Centraal- en Zuid-Amerika. Elk najaar trekken zo'n 2 miljoen Broad-winged Hawks (Breedvleugelbuizerd), 1 miljoen Swainson's Hawks (Prairiebuizerd) en 200.000 Mississippi Kites over. Dat is van deze 3 soorten bijna de hele wereldpopulatie!

Daar komen dan nog anderhalf miljoen Turkey Vultures bij en nog zo'n twintig andere soorten roofvogels, maar ook Ooievaars, Ibissen en Pelikanen en allerlei water- en zangvogels..

De ene telpost bevindt zich op het dak van een hotel in het plaatsje Cardel. Elke dag staan daar minstens 3 tellers van de Amerikaans-Mexicaanse organisatie Pronatura, die elke roofvogel noteren. De geroutineerde tellers bedienen tegelijkertijd wel 3 clickers, en dat in een razend tempo.

Het is heel bijzonder hoe gastvrij je daar ontvangen wordt. De mensen zijn heel toegankelijk en vinden het leuk als je geïnteresseerd bent. We hebben er mooie uren doorgebracht. Op onze eerste dag waren we allemaal zeer onder de indruk van de niet aflatende stroom vogels. Soms was het even iets minder en dan ineens verzamelde zich een enorme bel die even later doortrok naar het zuiden. We mochten aan het eind van de dag gissen hoeveel rovers er over gekomen waren. Ik dacht dat ik met 100.000 aardig in de richting kwam. Niet dus, het waren er 177.000!

De tweede telpost is in Chichicaxtle in tropisch laagland, niet ver van Cardel. Hier is een klein

32. Juvenile Amerikaanse Schaarbekken in Mexico. Mexico, oktober 2022, Marianne van der Waal.

informatiecentrum bij van Pronatura. Ook hier zijn de mensen bijzonder gastvrij en krijgen we alle informatie die we wensen. Meestal gaat de trek voornamelijk over een van de twee telposten. Welke dat zal zijn is niet van te voren duidelijk. Ze staan altijd in verbinding met elkaar en wisselen gegevens uit.

Naast vogeltrek zie je bij mooi weer de hele dag vlinders trekken. Ze trekken vrij laag over, ongeveer op ooghoogte. Ongelofelijk hoe doelbewust ze in lange rijen naar het zuiden gaan. Wat een moed om honderden, misschien wel duizenden, kilometers af te leggen naar een onbekende en onzekere toekomst.

33. Caribische Griel in het laagland. Mexico, oktober 2022, Marianne van der Waal.

Na een paar dagen van de trek te hebben genoten werd het tijd om het land verder te ontdekken en op zoek te gaan te gaan naar mooie plekken en nieuwe soorten. Elke dag ging er een gids van Pronatura met ons mee en hielp ons de beste plekken te vinden.

Ik wist van te voren niet zo goed wat ik van Mexico moest verwachten. De berichten erover zijn meestal niet erg positief. Hoe anders is de werkelijkheid: de natuur is prachtig, met wetlands, veel bossen en zelfs regenwoud.

We hebben schitterende boottochten gemaakt waar je niemand tegenkwam en je de een na de andere bijzondere vogelsoort scoorde. Zelfs de zeldzame Sungrebe konden we bijschrijven. We bezochten oude koloniale stadjes met kleurrijke gebouwen en woestijnen met bloeiende cactussen waar weer andere vogelsoorten te vinden waren.

Het voert te ver om alle vogels die we gezien hebben te melden maar een paar hebben wel grote indruk gemaakt.

Ten eerste een paartje Schaarbekken dat een prachtige vliegshow weggaf. Een Bare-throated Tiger Heron (Mexicaanse Tijgerroerdomp) die in gevecht was met een slang en vlak daarbij een aantal Double-striped Thick-knees (Caribische Griel). Een Laughing Falcon en een White-tailed Kite, een Violaceous Trogon, Scissor-tailed Flycatchers en enkele fraaie Hummingbirds staan nog steeds op mijn netvlies.

Aan het einde van de reis gingen we één dag terug naar ons eerste hotel aan de zee om nog een keer beide telposten te bezoeken en definitief afscheid te nemen van de tellers. Èn natuurlijk om voor het laatst te genieten van de River of Raptors. Dat konden we toch niet laten!

Voor een korte impressie verwijs ik naar het volgende filmpje:

https://www.youtube.com/watch?v=NS_SgjcAXQ

••

34. Een drukte van belang langs de Tweede Kruisweg bij ongetwijfeld de vaakst bezochte vogel ooit in de historie van de Hoeksche Waard: de Siberische Waterpieper. Puttershoek, februari 2023, Arnoud van den Berg.

Siberische Waterpieper bezoekt Hoeksche Waard

HANS WESTERLAKEN

Op 7 februari vond Cornelis Fokker een Siberische Waterpieper tussen “gewone” Waterpiepers bij de Kromme Elleboog, net ten noorden van Maasdam. Cornelis doet al enkele jaren onderzoek naar Waterpiepers op IJsselmonde en ringt ze daarbij ook. Na waargenomen te hebben, dat de vogels van IJsselmonde de Oude Maas richting Groot Koninkrijk vlogen om te gaan slapen, besloot hij daar te gaan zoeken om te bezien of er zich geringde vogels tussen bevonden. De bij aankomst gevonden vogels vlogen vanuit het Groot Koninkrijk richting het zuidwesten en werden teruggevonden bij de Kromme Elleboog. Als iemand de lastig te herkennen Siberische of

Pacifische zou kunnen determineren, zou de man met de meeste ervaring met Waterpiepers in Nederland dat moeten kunnen. Cornelis vond een vogel waarvan hij vermoedde, dat het een Siberische Waterpieper betrof en na enige ruggenspraak over de foto's werd de determinatie rondgemaakt en werd het nieuws van de vondst van een nieuwe vogelsoort in Nederland landelijk verspreid. De groep vloog rond elven richting oost en werd rond twee uur door de aangesnelde belangstellenden teruggevonden langs de Tweede Kruisweg. Aangezien de vogel zich veelal tussen een groep van circa 25 Waterpiepers en tussen de kluiten ophield, viel het niet mee hem in de telescoop te krijgen. Met de verrekijker was het sowieso een kansloze missie gezien de afstand tot de vogel. Op de eerste dag werd de vogel door circa 100 mensen gezien en in de weken tot 1 maart werd de vogel meer dan 500 keer op waarneming.nl ingevoerd. Velen moesten meerdere keren komen, waaronder mensen vanaf Texel en

Limburg, omdat de vogel zich vaak lange tijden niet of slecht liet zien, of dat men de vogel niet in beeld kreeg ondanks het feit, dat hij wel aanwezig was. Ook waagden velen een tweede (of meer) poging(en) om de vogel beter te zien. Gelet op de weinige goede foto's die er verschenen in de loop van de maand, kan ook geconcludeerd worden, dat het waarnemen van de vogel doorgaans moeilijk was.

De taxonomie van de soort is ingewikkeld en nog in ontwikkeling. In het Illustrated Checklist of the Birds of the World Volume (Del Hoyo & Collar, 2016), wordt gesproken van 4 ondersoorten: *rubescens* (nominaat), *japonicus*, *pacificus* en *alticola*.

Binnen deze ondersoorten wordt *japonicus* als mogelijke nieuwe soort aangemerkt. Dit gebeurt onder andere op basis van uiterlijke kenmerken en verspreidings- en overwinteringsgebied. *Japonicus* broedt in Oost-Siberië, Noord-China en Mongolië en overwintert in Zuidoost-Azië en Japan. *Pacificus* broedt aan de westkust van Noord-Amerika en overwintert in het zuiden van de Verenigde

Staten en Mexico. *Rubescens*, Amerikaanse Waterpieper, broedt in Noord- en Oost-Canada en zelden in West-Groenland. De minst bekende ondersoort *alticola* broedt in de Centrale en Zuidelijke Rocky Mountains en overwintert zuidelijker tot in Mexico. Van Duivendijk zet, vooruitlopend op een mogelijke split, *Anthus (rubescens) rubescens* en *Anthus (rubescens) japonicus* al tussen haakjes. Derhalve staat er op Waarneming.nl Siberische Waterpieper als de ondersoort *japonicus* erbij is gezet en Pacifische Waterpieper als dit niet het geval is. Dat de naam "Pacifische" gebruikt wordt, is enigszins ongelukkig gekozen, omdat het zeer waarschijnlijk om de ondersoort *rubescens* zou gaan en niet *pacificus*.

De Amerikaanse Oeverpieper (*Antus rubescens rubescens*) is al rond de 60 keer waargenomen in Europa, vooral in het Verenigd Koninkrijk en was eigenlijk de eerder te verwachten (onder)soort om in Nederland aangetroffen te worden. *Japonicus* wordt regelmatig als zeldzame gast in het oostelijke Mediterrane basin, in Israël en op het Arabisch Schiereiland waargenomen. In

35. De Siberische Waterpieper, zich graag schuilhoudend tussen de kluiten klei. De op deze foto zichtbare kenmerken zijn: de zware zwarte zijborstvlak, de sterkere en contrastrijkere streping op borst en flanken, het "open gezicht" en de opvallend lichte keel door de scherpe afscheiding van de zijborstvlakken. De minder getekende rug en lichte poten waren in het veld lastig waar te nemen. Puttershoek, maart 2023, Henk Tempelaar.

West-Europa is de Siberische Waterpieper driemaal in Zweden waargenomen, eenmaal in Noorwegen, Frankrijk en nu dan ook in Nederland.

Overigens is er qua verspreiding een behoorlijk overlap met de bij ons frequenter waargenomen Siberische Boompieper (Olive-backed Pipit), zowel qua broedareaal als overwinteringsgebied en zouden meer Siberische Waterpiepers verwacht mogen worden.

Literatuur:

- Del Hoyo, J. & N. J. Collar. 2016. HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World Volume 2: Passerines. Lynx Edicions. Barcelona.

••